

GÁRDOS PÉTER

Gondolatok a szerződésátruházásról az Alkotmánybíróság határozata nyomán¹

1. Bevezetés

Amint az közismert, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: 1959-es Ptk.) nem rendelkezett a szerződésátruházás lehetőségéről, azaz arról, hogy a szerződés alanyainak személyében jogutódlás következhet be. Ennek ellenére – különösen a rendszerváltást követően, a piaci viszonyok kiteljesedésével – a szerződéses gyakorlatban, sőt egyes jogszabályi rendelkezésekben is alkalmazták ezt az intézményt.

A szerződésátruházás gyakorlati alkalmazását alátámasztják a közzétett jogesetek. A Legfelsőbb Bíróság például egy 2006-os ítéletében kimondta, hogy „a vevő még fennálló tartozását az eladó hozzájárulásával harmadik személy átvállalta, és ennek fejében a vevő engedményezte rá az eladóval szembeni – a tulajdonjog átruházására irányuló – követelését. Megállapítható tehát, hogy a háromoldalú szerződés alapján az adásvételi szerződésben a vevői pozícióban jogutódlás történt a felek akaratának megfelelően a Ptk. 329. §-ának (1), 332. §-ának (2) bekezdése szerint.”² (Az 1959-es Ptk. kapcsán közzétett jogesetekre az alábbiakban még visszatérünk.) A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) hatálybalépését megelőző években számos ítéletábról határozat követte ezt az értelmezést.³

Noha az 1959-es Ptk. a szerződésátruházás jogintézményét nem szabályozta, a kódex maga is tartalmazott szabályt törvényi szerződésátruházásra. A bérleti szerződés szabályai között ugyanis az 1959-es Ptk. úgy rendelkezett, hogy a bérleti szerződés átszáll a vevőre a bérlet tárgyának átruházásakor.⁴ A *Kauf bricht nicht Mieta* szabály nem más mint törvényi szerződésátruházás.

Más jogszabály is rendelkezett szerződésátruházásról. Így például – uniós irányelvet⁵ implementálva – már az 1992-es Munka Törvénykönyve kimondta, hogy vállalatfelvásárlás⁶ esetén a jogok és köteleességek a jogutódlás

időpontjában a jogelődről a jogutód munkáltatóra szállnak át.⁷

Más esetekben a jogalkotó kifejezetten rögzítette az átruházás lehetőségét,⁸ vagy a háromoldalúságból fakadó problémákat kezelték azáltal, hogy a szerződésben maradó fél hozzájárulásának szükségessége alól felmentést adtak.⁹

2. A szerződésátruházás szabályozása körüli viták a Ptk. előkészítése során

2.1. KONCEPCIÓ ÉS TEMATIKA

A gyakorlat igényeire adott válaszként már a Ptk. Tematikája¹⁰ állást foglalt a szerződésátruházás (a Tematika szóhasználatában: szerződésengedményezés) intézményének megerősítése mellett. A Tematika kiindulópontként rögzítette, hogy „Az engedményezés fogalmi kereteit alkalmassá kell tenni a kereskedelmi (üzleti) forgalomban megjelent új jelenségek, illetve gazdasági funkciók kielégítésére. A kereskedelmi (üzleti) forgalom igényei az engedményezést a Ptk. eredeti modelljén több vonatkozásban túlmutató célokra kívánják felhasználni. Az új Ptk.-nak meg kell felelnie ezeknek az elvárásoknak.”¹¹

Ennek egyik példaként hivatkozott a Tematika a szerződésátruházásra: „Az engedményezés és a tartozásátvállalás intézményeit kombináló szerződésengedményezés jogi feltételeire az új Ptk.-ban megfelelő szabályokat kell alkotni. Az üzleti gyakorlatban gyakran előfordul, hogy nemcsak egy követelés, hanem – a szerződő partner közreműködésével – az egész szerződéses pozíció harmadik személy részére történő átengedésére kerül sor: szerződésengedményezés. Ilyen esetben kombinálnak az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályai. (A probléma megjelenik pl. a Pfv. I. 23 200/1995: BH 1996/422. sz. ítéletben.) A legtöbb esetben a hatályos szabályok kielégítő megoldást adnak; megfontolandó mégis, hogy mely pontokon kell az engedményezés, illetve a tartozásátvállalás szabályait kiegészíteni annak érdekében, hogy a

¹ A Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával készült.

² BH2006. 409.

³ Lásd pl. BDT2008. 1760., BDT2012. 2707., BDT2013. 3015.

⁴ 1959-es Ptk. 432. § (1) bek.

⁵ A Tanács 2001/23/EK irányelve (2001. március 12.) a munkavállalók jogainak a vállalkozások, üzletek vagy ezek részeinek átruházása esetén történő védelmére vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről.

⁶ A pontos fogalomhoz lásd a Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: 1992-es Mt.) 85/A. § (1) bek. b) pontját és a Munka Törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 36. §-át.

⁷ 1992-es Mt. 85/A. § (2) bek. b) pont, Mt. 36. § (1) bek.

⁸ Lásd az utazási és az utazást közvetítő szerződésről szóló 214/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet 9. § (1) bekezdését és az annak helyébe lépő, az utazási szerződésről szóló 281/2008. (XI. 28.) Korm. rendelet 7. § (1) bekezdését.

⁹ Lásd pl. a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 161. § (1) bekezdését, a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény 17. §-át, a biztosítókorról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. törvény 93. § (1) bekezdését, a biztosítási tevékenységről szóló 2014. évi LXXXVIII. törvény 118. §-át, a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény 140. §-át.

¹⁰ Magyar Közlöny 2002/15/II.

¹¹ Magyar Közlöny 2002/15/II.135. o.

szerződésengedményezés jogi feltételei teljesen adottak legyenek.¹²

A Tematika tehát a szerződésátruházást az engedményezés és a tartozásátvállalás kombinációjának tartotta, ennek megfelelően az engedményezés és a tartozásátvállalás szabályainak szükség szerinti kiegészítését irányozta elő.¹³

2.2. JOGIRODALMI JAVASLATOK

A Ptk. előkészítése során a szerződésátruházás szabályozásának szükségességével és a javasolt szabályozási megoldással kapcsolatban nem alakult ki vita. A Polgári Jogi Kodifikációban két tanulmány vizsgálta a kérdést.

2.2.1. Lászlófi-Leszkoen javaslat

A Lászlófi-Leszkoen szerzőpáros Gondolatok a szerződés-engedményezés jogi természetéről című tanulmányukban¹⁴ arra mutatnak rá, hogy „a szerződésátruházásnak engedményezés és tartozásátvállalás kombinációjaként való megközelítése dogmatikailag nem tartható, mert az csupán felületes leegyszerűsítése a szerződési pozícióban végbemenő jogügyleti jogutódlás folyamatának és a szerződés (kötelelem) szerkezetének, jogalkatának.”¹⁵ A szerzők – Grosschmid megközelítését követve – abból indulnak ki, hogy a kötelelem nem pusztán kénytetőség; a kötelemből számos más hatás is fakad, így mindenekelőtt a szolgáltatás elmaradása esetén érvényesülő jogkövetkezmények és a reflektív hatások, amelyeket Grosschmid olyan hatásokként definiál, „amelyek nem állnának be, ha a kötelelem nem keletkezett volna.”¹⁶ Mindezek alapján a szerzők álláspontja szerint a szerződési pozíció átruházó ügylet tárgya nem lehet; „a »pozíciócsere« nem állhat kizárólag az átruházó fél hatalma alatt”.¹⁷

A szerzők ugyancsak nem látják dogmatikailag helyesnek a szerződésátruházás engedményezés és tartozásátvállalás kombinációjaként való értelmezését.¹⁸ „Meggyőződésünk szerint a kötelelem grosschmid-i áthatolhatatlan szövete nehezen teszi lehetővé azt, hogy a felek sebészi pontossággal a szövet valamennyi szálát leválasszák valamelyik szerződő félről, és azokat egy harmadik személyhez kössék anélkül, hogy maga a „szövet identitása” sérelmet szenvedne.”¹⁹ A szerzők álláspontja szerint „a szerződésátruházás konstrukciójában a felek – a célzott

alanycsere szempontjából mindenképpen – egyformán fontos szerepet játszanak.”²⁰ Ha elfogadnánk, hogy a szerződésátruházás nem több, mint „csomagban alkalmazott” engedményezés és tartozásátvállalás, akkor – az 1959-es Ptk. szabályai alapján – „olyan megoldásra is juthatunk, amelynél a szerződési pozíció átruházására irányuló szerződés a szerződésben maradó fél »feje felett« [...] is létrejöhet, legfeljebb annak irányában történő hatályosulásához szükséges a jogügyletről történő értesítése, illetve az ahhoz való hozzájárulása.”²¹

Ezt követően a szerzők azt vizsgálják, hogy vajon a szerződésátruházás szerződmódosításnak minősül-e. Álláspontjuk szerint a bírói gyakorlat két ok miatt nem ismeri el a szerződmódosítási megközelítést: egyrészt az 1959-es Ptk. szerint a szerződés csak tartalmában és jogcímében módosítható, másrészt a szerződést csak a szerződő felek módosíthatják.²²

Az első érveléssel kapcsolatban Lászlófi-Leszkoen arra mutat rá, hogy az 1959-es Ptk. kommentárjai elismerték, hogy a szerződés bármely eleme módosítható. Téves azonban az a megközelítés, amely azt állítja, hogy az alanyok módosítása engedményezésnek vagy tartozásátvállalásnak minősül. Ezek ugyanis nem a szerződés, hanem csupán az abból fakadó valamely kötelelem alanyának a megváltozását eredményezik.²³

A második érveléssel kapcsolatban elismerik, hogy szigorú értelmezés szerint a szerződmódosítás csak az eredeti szerződés alanyai között lehetséges. Nem látják ugyanakkor annak sem akadályát, hogy „az eredeti szerződés alanyai és a szerződésbe »belépő« új személy között jöjjön létre olyan szerződés, mely az eredeti szerződés módosítását eredményezi, akár a jogalanyok vonatkozásában is.”²⁴

A szerzők körüljárják a nováció útján történő alanycsere lehetőségét is, azonban arra jutnak, hogy „a szerződési pozíció kicserélése közelebb áll a szerződés módosításához, mint a novációhoz”, mivel a felek szándéka az eredeti jogviszony minél teljesebb fenntartására, nem pedig új jogviszony létrehozására irányul.²⁵

²⁰ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 20. o.

²¹ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 20. o. A kifejtett álláspont az 1959-es Ptk. 332. § (1) bekezdésén alapul, amely szerint a tartozásátvállalás a régi és az új kötelezett megállapodása, ahhoz csupán hozzájárul a jogosult. Az 1959-es Ptk. megoldásának bírálatához lásd GÁRDOS Péter: Tartozásátvállalás mint nováció. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2005/1. 3–18. o. E bírálattal összhangban a Ptk. a tartozásátvállalást háromoldalú szerződésként szabályozza. (Lásd ehhez GÁRDOS Péter: Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződésátruházás. In VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter (szerk.): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. Budapest, 2014, Wolters Kluwer, 1975. o., a továbbiakban: VÉKÁS–GÁRDOS 2014.)

²² LÁSZLÓFI–LESZKOEN 21. o.

²³ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 22. o.

²⁴ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 22. o.

²⁵ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 22. o.

¹² Magyar Közlöny 2002/15/II.136. o.

¹³ Magyar Közlöny 2002/15/II.136. o.

¹⁴ LÁSZLÓFI PÁL–LESZKOEN László: Gondolatok a szerződés-engedményezés jogi természetéről. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2004/4. (a továbbiakban: LÁSZLÓFI–LESZKOEN), 17–24. o.

¹⁵ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 18. o.

¹⁶ SZLADITS Károly (szerk.): *Magyar magánjog*. III. kötet *Kötelmi jog általános része*. Grill, 1941, 14. o. Idézi Lászlófi-Leszkoen 19. o.

¹⁷ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 20. o.

¹⁸ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 18. o.

¹⁹ LÁSZLÓFI–LESZKOEN 22. o.

2.2.2. A szerződésátruházás mint nováció

A jelen dolgozat szerzője által készített javaslat szerint: „[a] szerződésátruházás *sui generis* jogintézmény; a szerződésből kilépő, a szerződésbe belépő és a szerződésben bentmaradó fél háromoldalú szerződése, amely novációt eredményez. A szerződésátruházás célja a szerződési pozíció átruházása. A szerződési pozíciót az egyik szerződő felet a szerződés alapján megillető jogosultságok és az őt terhelő kötelezettségek összessége alkotja. Mivel az engedményezés nem alkalmas a szerződés jogosulti pozíciójának átruházására, és a kötelezeti pozíció sem száll át tartozásátvállalással, a két jogintézmény együttes alkalmazása sem vezethet a teljes szerződési pozíció átruházásához. A szerződésátruházás egy *sui generis* háromoldalú szerződés, amely a nevével ellentétesen nem az átruházás, hanem a szerződés megszüntetése és új szerződés létesítése (nováció) útján valósítható meg.”²⁶

2.2.3. Közös pontok

Míg a két tanulmány máshogy látta dogmatikailag megvalósíthatónak a szerződésátruházást, abban azonban nem volt vita a szerzők között, hogy a szerződésátruházás csupán a szerződő fél személyében eredményez változást anélkül, hogy egyebekben a szerződés tartalma megváltozna. Lászlófi és Leszkóven azt hangsúlyozták, „a cél, hogy a szerződéses kötelelem szövedéke csak az egyik eredeti alany (az egyik fél) kiemelése és az új – a szerződésbe „belépő” – fél beültetése kapcsán változzon, egyébként sérelmet ne szenvedjen. A gyakorlatban előforduló esetekben a felek elsődleges érdeke a zökkenőmentes, biztonságos alanycsere lebonyolítása, annak elérése, hogy a szerződés eredeti alanyának helyébe lépő fél jogelődje pozícióját elfoglalva a jogviszonyt tovább folytathassa. Ilyen esetben a módosítással – az új jogosult/kötelezett belépésével – formálódó jogviszony felveszi az eredeti szerződéses jogviszony tartalmát.”²⁷ A jelen dolgozat szerzője pedig azt emelte ki, hogy – néhány kivételtől eltekintve – szerződésátruházás esetén „az eredetivel megegyező tartalommal jön létre a szerződés. [...] Azokban az esetekben, amelyekben a kötelelem keletkezése időpontjának jelentősége van, lehetőséget kell teremteni, hogy az eredeti szerződés létrejöttének időpontja legyen meghatározó.”²⁸

2.3. A 2006-OS VITATERVEZET

A Ptk. 2006-ban széles körű vitára bocsátott tervezete nem tartalmazott rendelkezést a szerződésátruházásra. A kötelmi jog általános szabályai között a tervezet azt rögzítette, hogy a szerződésátruházást az adásvételi szer-

ződés szabályai között szabályozza majd a Ptk.²⁹ Az egyes szerződésekre vonatkozó vitatervezet azonban végül ilyen szabályt nem tartalmazott.

2.4. NORMASZÖVEG-TERVEZET A SZAKÉRTŐI JAVASLATBAN

A Szakértő Javaslat³⁰ – figyelemmel az UNIDROIT Alapelvekre és az Európai Alapelvekre – a szerződésátruházás szabályozására tett javaslatot.

„A piacgazdaságra történő áttérés nyomán a szerződési pozíció átruházása iránt jelentős gazdasági igény keletkezett. A gyakorlatban ilyen esetben sokszor jogátruházásról (például bérleti jog átruházásáról) beszélnek. Valójában ilyenkor a szerződéses (pl. bérleti) pozíció átruházásáról, azaz az illető szerződő fél (pl. a bérlet) szerződéses jogai és kötelezettségei együttesének átruházásáról van szó. Ezeket az igényeket a felek nem vagy csak korlátozott mértékben elégíthették ki. A Ptk. hallgatása miatt ugyanis nem egyértelmű, hogy a szerződési szabadság alapján külön rendelkezés hiányában lehetséges-e a szerződési pozíció átruházása. Kérdésként merült fel, hogy az ilyen szerződés eredményeként új szerződés jön-e létre vagy fennmarad a régi jogviszony az egyik fél személyében történt változás ellenére. Ha a szerződésátruházás az eredeti szerződés megszűnésével jár, akkor például az eredeti szerződést biztosító zálogjog megszűnik, és azt a felek az eredeti ranghelyen nem is hozhatják újra létre. Számos jogszabály tette ezért lehetővé bizonyos körben a szerződési pozíció átruházását. A Javaslat megteremti annak a lehetőségét, hogy a felek külön jogszabályi rendelkezés hiányában is átruházhassák a szerződési pozíciójukat.”³¹

A Szakértői Javaslat a szerződésátruházást *sui generis* háromoldalú szerződésnek tekintette.³²

A Ptk. tervezetei a fent hivatkozott tanulmányokban megfogalmazott javaslatokat figyelembevéve készültek. A Szakértői Javaslat 5:189. § (2) bekezdése rögzítette, hogy „A szerződésbe belépő felet megilletik mindazon jogok, és terhelik mindazon kötelezettségek, amelyek a szerződésből kilépő felet a szerződésben maradó féllel szemben a szerződés alapján megillették és terheltek.” A Szakértői Javaslat indokolása rámutatott: „a szerződésátruházás eredményeképp a szerződésbe belépő fél a szerződésből kilépő fél szerződési pozíciójába lép be. Mivel a szerződési pozíció nem más, mint jogok és kötelezettségek összessége, a szerződésbe belépő felet mindazok a jogok megilletik és mindazok a kötelezettségek terhelik, ame-

²⁶ GÁRDOS Péter: Szerződésátruházás. *Polgári Jogi Kodifikáció*, 2005/3., 20–26. (a továbbiakban: Gárdos 2005), 25. o.

²⁷ LÁSZLÓFI–LESZKÓVEN 21. o.

²⁸ GÁRDOS 2005 24. o.

²⁹ Polgári Törvénykönyv, Ötödik Könyv, Kötelmi Jog, Javaslat – normaszöveg és indokolás. Budapest, 2006. július 31., 193. o.

³⁰ VÉKÁS Lajos (szerk.): Szakértői Javaslat az új Polgári Törvénykönyv tervezetéhez. Complex, 2008 (a továbbiakban: Szakértői Javaslat).

³¹ Szakértői Javaslat 860. o.

³² Szakértői Javaslat 861. o.

lyek a szerződésből kilépő felett megillették, illetve terhelték.³³

2.5. SZABÁLYOZÁSI JAVASLAT A 2009. ÉVI CXX. TÖRVÉNYBEN

A 2009. évi CXX. törvény 5:180-5:183. §-ai tartalmazták a szerződésátruházás szabályait. A jogszabály a szerződésátruházást – a Szakértői Javaslatlal egyező módon – háromoldalú szerződésként szabályozta. A Szakértői Javaslatlaltól eltérően azonban a törvény azt rögzítette, hogy „A szerződés átruházásának eredményeként a jogviszonyból kilépő fél és az abban bent maradó fél közötti szerződés megszűnik. Az új szerződés a régi szerződéssel azonos tartalommal, annak megszűnésének időpontjában a jogviszonyba belépő fél és a jogviszonyban bent maradó fél között jön létre.”³⁴ Mivel a szabályozás nem jogutódlásként fogta fel a szerződésátruházást, a törvény kifejezetten rögzítette, hogy „A szerződéses jogviszonyba belépő felet megilletik mindazon jogok és terhelik mindazon kötelezettségek, amelyek a jogviszonyból kilépő felet a bent maradó féllel szemben a szerződés alapján megillették és terhelték.”³⁵ A törvény miniszteri indokolása nem tartalmazta annak kifejtését, hogy a törvény miért tért el a Szakértői Javaslat megoldásától e tekintetben.³⁶

2.6. A PTK. SZABÁLYOZÁSA

A Ptk. elfogadott normaszövege a szerződésátruházás jogkövetkezményeivel kapcsolatban visszatért a Szakértői Javaslat megoldásához. A Ptk. 6:208. § (2) bekezdése a Szakértői Javaslat fent idézett szabályát tartalmazza, a Ptk. miniszteri indokolása pedig – lényegét tekintve – a Szakértői Javaslat indokolását vette át.³⁷

A Ptk. kommentárjai a Ptk. szerződésátruházásra vonatkozó szabályait egységesen úgy kezelték, mint a szerződési pozícióban bekövetkező jogutódlást. Petrik a HVG-ORAC kommentárjában úgy fogalmaz, hogy a Ptk. szabályozása megteremti annak lehetőségét, hogy „a kötelelem alanyi oldalán teljes körű jogutódlás következzen be”.³⁸ Menyhárd Opten kommentárbeli álláspontja szerint „[s]zerződésátruházással nem a kötelelem jogosulti vagy kötelezett pozíciójában, hanem a szerződésben következik be alanyváltozás.”³⁹ A Wolters Kluwer kommentárban

pedig a jelen tanulmány szerzője azt emeli ki, hogy „Míg az engedményezés és a tartozásátvállalás eredményeként kizárólag a kötelelem jogosulti, illetve kötelezett pozíciójában következik be jogutódlás, addig a szerződésátruházás arra teremti meg a lehetőséget, hogy az egyik szerződő fél a teljes szerződési pozícióját átruházza egy harmadik személyre. Az átruházás eredményeként az eredeti szerződő fél szabadul a jogviszonyból, amely a szerződésbe belépő fél és az eredeti szerződés másik fele között marad fenn.”⁴⁰

2.7. A SZERZŐDÉSÁTRUHÁZÁS SZABÁLYAINAK 2016-OS FELÜLVIZSGÁLATA

A Ptk. szerződésátruházásra alkotott szabályát a gyakorlat a Ptk. kihirdetését követően rögtön bírálta.⁴¹ A kritikák elsősorban a Ptk. 6:208. § (3) bekezdésére fókuszáltak, amely kimondta, hogy „A szerződésátruházással a szerződés biztosítékai megszűnnek. A zálogkötelezett hozzájárulása esetén az új zálogjog az eredeti zálogjog ranghelyén jön létre.”

A kritikák hatására a jogalkotó a Ptk. 2016-os felülvizsgálata során módosította a vitatott rendelkezést. A módosítás szerint „A szerződésbe belépő félre átszálló jogosultság biztosítéka fennmarad. A szerződésbe belépő félre átszálló kötelezettség teljesítésének biztosítéka megszűnik, kivéve, ha a biztosíték kötelezettje a szerződésátruházáshoz hozzájárul.”

A törvény miniszteri indokolása rámutatott: „A gyakorlati tapasztalatok [...] azt mutatják, hogy nem indokolt, hogy a szerződésátruházással átszálló jogosultságok alapjául szolgáló kötelezettségeket biztosító biztosítékok megszűnjenek. A biztosíték nyújtójának helyzetét ugyanis nem befolyásolja, nem teszi terhesebbé a biztosíték jogosultjának személyében bekövetkező változás. A biztosíték megszűnése viszont a szerződésbe belépő új jogosult számára hátrányos lenne. A szerződésátruházással összefüggésben csak akkor indokolt, hogy a biztosíték megszűnjön, ha az alanyváltozás a szerződésből származó kötelezettség tekintetében következik be. Ez utóbbi esetben ugyanis a biztosíték nyújtója számára nem közömbös az, hogy kit terhel az a kötelezettség, amelyért az általa nyújtott biztosítékkal helyt kell állnia. Ezért a törvény alapján a szerződésátruházás következtében csak akkor szűnik meg a biztosíték, ha az az átruházott pozícióval járó kötelezettséget biztosít, és a biztosíték nyújtója a szerződésátruházáshoz nem járul hozzá. A módosítás következtében elhagyásra kerül a Ptk. azon rendelkezése is, amely szerint „A zálogkötelezett hozzájárulása esetén az új zálogjog az eredeti zálogjog ranghelyén jön létre.” A szerződésátruházással tehát a biztosíték vagy fennmarad vagy meg-

³³ Szakértői Javaslat 861. o.

³⁴ 2009. évi CXX. törvény 5:180. § (2) bek.

³⁵ 2009. évi CXX. törvény 5:180. § (3) bek.

³⁶ T/5949. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről.

³⁷ T/7971. számú törvényjavaslat a Polgári Törvénykönyvről 606. o.

³⁸ PETRIK Béla: Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződésátruházás. In WELLMANN György (szerk.): A Ptk. magyarázata V/VI. HVG-ORAC, 2018, 510. o.

³⁹ MENYHÁRD Attila: Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződésátruházás. In OSZTOVITS András (szerk.): A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja. Opten, 2014, III. kötet, 488. o.

⁴⁰ GÁRDOS Péter: Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződésátruházás. In: VÉKÁS-GÁRDOS 2014 674. o.

⁴¹ Lásd pl. GULYÁS Cecília: A szerződésátruházás gyakorlati problémái (javaslatok a szabályozás módosítására). *Gazdaság és Jog*, 2015/9., 9–11.

szűnik, és még akkor sem újul meg, hanem tovább él, ha a fennmaradására a biztosítéknyújtó hozzájárulása következtében kerül sor.⁴²

Bár a Ptk. 2016-os felülvizsgálata a jelen tanulmány szerzőjének álláspontja szerint számos ponton alapvetően elhibázott volt,⁴³ a módosítás helyesen reflektált a gyakorlat által felismert hibára. Az így módosított szabály összhangban van e tekintetben a német gyakorlattal is.⁴⁴

3. Szerződésátruházás a kodifikációt követően

3.1. SZERZŐDÉSÁTRUHÁZÁS A PTKÉ.-BEN

3.1.1. A Ptké. funkciója

A Ptk.-val egyidejűleg lépett hatályba a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény (a továbbiakban: Ptké.). A Ptké. célja a miniszteri indokolás szerint „olyan átmeneti szabályok megfogalmazása, amik egyértelművé teszi, hogy adott időpontban melyik törvény alkalmazandó.” A Ptké. indokolásának általános része világosan rámutatott arra, hogy „Össztársadalmi érdek, hogy a kódex hatálybalépése az új magánjogi szabályozás megfelelő érvényesülése érdekében zökkenőmentesen, a jogrendszer koherenciájának megőrzése mellett történjen meg. Az új kódex normái hosszú évtizedekig felvetnek még a Ptk. és a korábbi magánjogi szabályok egymás mellett éléséből adódó, a két szabályrendszer időbeli hatályára vonatkozó kérdéseket.”

A Ptké. kiindulópontja világos: összhangban a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 15. §-ával, a Ptk. rendelkezéseit – főszabályként – a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni.⁴⁵ Ezt pontosította a Ptké. 50. §-a, amely a Ptk. Hatodik Könyvéhez kapcsolódó átmeneti rendelkezések főszabályát határozta meg. E szerint: „Ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelmekkel kapcsolatos, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra – ideértve az e tények, illetve jognyilatkozatok által keletkeztetett újabb kötelmeket is – a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni.”

A Ptké. hatálybalépésekor valóban a Ptk. hatálybalé-

péséhez kapcsolódó kérdéseket rendezett. A törvény a Ptk. szerkezetét követve határozta meg, hogy a Ptk. egyes rendelkezéseihez kapcsolódóan milyen átmeneti szabály szükséges, „tehát azt rendezi, hogy a Ptk. rendelkezéseit mikortól, mely anyagi jogi jogviszonyra, illetve mely anyagi jogi jogviszonyt keletkeztető, módosító vagy megszüntető tényre vagy jognyilatkozatra vonatkozóan kell alkalmazni.”⁴⁶

A jogalkotó azonban a Ptké. hatálybalépését követően ezt a szabályozási koncepciót hamar felrúgta és a Ptké.-ben a Ptk.-ba tartozó anyagi jogi szabályokat helyezte el. Így például a Ptké. 52/A. §-a a negatív kamat körében rögzít két érdemi szabályt. Az első rendelkezés azt mondta ki, hogy „[h]a a Ptk. hatálybalépésekor fennálló jogviszonyból eredő kamatfizetési kötelezettséggel – ide értve a késedelmi kamatfizetési kötelezettséget is – érintett pénztartozás a kamatfeltételek változása esetén kamatmentessé vagy negatív kamatozásúvá válna, a pénztartozást – a felek erre vonatkozó kifejezett eltérő rendelkezése hiányában – 0.01%-os kamattal kamatozóként kell értelmezni mindaddig, amíg a kamat ezt a mértéket meg nem haladja.” Az ezt követő rendelkezés pedig azt rögzítette, hogy az előbb idézett „rendelkezést a Ptk. hatálybalépését követően létrejött jogviszonyból eredő pénztartozás tekintetében is alkalmazni kell.” Ahogy arra a Ptké. miniszteri indokolását idézve fent hivatkoztunk, a Ptké. feladata annak meghatározása, hogy a Ptk. egyes rendelkezései mikortól alkalmazandóak. A fent idézett két szabály egyike sem e kérdést rendező átmeneti szabály, hiszen az első rendelkezés azt állapítja meg, hogy az 1959-es Ptk. alatt létrejött jogviszonyban hogyan kell kamatot számítani, a második pedig ugyanezt a szabályt a Ptk. alatt létrejövő jogviszonyokra rendeli alkalmazni. Sem az első, sem a második esetben nem merül azonban fel a Ptk. alkalmazására vonatkozó kérdés. A jogalkotó pusztán a Ptk. kamatszabályát kívánta a Ptk.-n kívüli jogszabályban felülírni.

Az alábbiakban azt a jogalkotástani kérdést nem vizsgáljuk, hogy fogalmilag értelmezhető-e a Ptké. módosítása. Csupán jelezzük, hogy legalábbis kétséges, hogy a Ptk. hatálybalépését követően, szükségszerűen visszamenő hatállyal hogyan lehet megváltoztatni azt a jogszabályt, amely azt hivatott meghatározni, hogy a 2014. március 15-én fennálló jogviszonyokra a Ptk. hatálybalépése milyen hatást gyakorol.

3.1.2. A Ptké. eredeti szabályozása

A Ptké. alapján nem kérdés, hogy az 1959-es Ptk. hatálya alatt létrejött szerződéseknek az 1959-es Ptk. hatálya alatt történő átruházására az 1959-es Ptk. az irányadó, és az is egyértelmű, hogy a 2014. március 14. után létrejövő szerződések átruházására a Ptk. szabályai irányadóak. Értelmezést az a kérdés igényel, hogy az 1959-es Ptk. hatálya

⁴² Lásd a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény módosításáról szóló 2016. évi LXXVII. törvény miniszteri indokolását.

⁴³ Lásd ehhez: GÁRDOS Péter: Észrevételek a Ptk. tervezett módosításának egyes zálogjogi és kötelmi jogi rendelkezéseire. *Polgári Jog* 2016/5. sz.

⁴⁴ Lásd pl. Dominik KLIMKE: *Vertragsübernahme*. Mohr Siebeck, 2010, Knut W Nörr-Wolfgang Pöggeler-Robert Scheyhing: *Sukzessionen. Forderungszession, Vertragsübernahme, Schulübernahme*. Mohr Siebeck, 1999.

⁴⁵ Ptké. 1. §.

⁴⁶ Ptké. miniszteri indokolás, általános indokolás.

alatt létrejött szerződések Ptk. hatálya alatt történő átruházására az 1959-es Ptk. vagy a Ptk. irányadó-e.

A Ptké. eredeti normaszövege nem tartalmazott rendelkezést arra vonatkozóan, hogy a szerződésátruházásra milyen esetekben kell az 1959-es Ptk.-t és milyen esetekben a Ptk.-t alkalmazni.

Ez a megközelítés nem meglepő: a Ptké. szerződésekre vonatkozó főszabályát rögzítő 50. §-án felül, a Ptké. a Ptk. Hatodik Könyvével kapcsolatban kizárólag öt (!) kérdés vonatkozásában határozott meg átmeneti rendelkezést.⁴⁷

A Ptké. szabálya komoly bizonytalanságot eredményezett az alanyváltozásokra irányuló szerződésekre alkalmazandó joggal kapcsolatban. A Ptké. 50. § (1) bekezdése szerint ugyanis – külön szabály hiányában – annak meghatározásánál, hogy egy 2014. március 15-ét követő engedményezés, tartozásátvállalás vagy szerződésátruházás esetén az 1959-es Ptk. vagy a Ptk. rendelkezéseit kell-e alkalmazni, az a döntő, hogy az ezzel kapcsolatos jognyilatkozatok a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelekkel kapcsolatosak-e.

Szigorú értelmezés mellett kétségtelenül ez a helyzet alanyváltozások esetén, hiszen ezek a jogügyletek az 1959-es Ptk. hatálya alatt létrejött jogviszonyokban eredményeznek alanyváltozást, azaz a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelekkel kapcsolatosak.

Vékás álláspontja szerint: „[a] szabályok szó szerinti értelmezése azzal a nemkívánatos eredménnyel járna, hogy például egy 2014. március 15-e előtt kötött szerződéshez kapcsolódó kötelekre: engedményezésre, faktoralásra, kezességi szerződésre, zálogszerződésre és más biztosítékre a korábbi jogot, azaz az 1959-es Ptk.-t és más jogszabályokat kellene alkalmazni abban az esetben is, ha maga a járulékos kötelelem a Ptk. hatálybalépése után jött létre. Ez az eredmény különösen méltánytalan abban az esetben, ha a kapcsolódó kötelelem egy harmadik személynek a jogviszonyba történő bevonásával jár együtt: a biztosítékot harmadik személy nyújtja, az engedmény (faktorálás) következtében harmadik személy válik jogosulttá. Véleményünk szerint ezért a Ptké. 50. § (1) bekezdését megszorítóan kell értelmezni. Ez azt jelenti, hogy ha a felek a Ptk. hatálybalépését megelőzően létrejött szerződésüket a Ptk. hatálybalépését követően módosítják, e jogviszonyra az 1959-es Ptk. marad irányadó. A Ptk. hatálybalépése után létrejött új kapcsolódó jogviszonyokra azonban akkor is a Ptk. szabályait kell alkalmazni, ha azok kihatnak a korábban létrejött szerződésre.”⁴⁸ Ez jelenik meg a kommentár más fejezeteiben is.⁴⁹

3.1.3. A Ptké. módosítása

A jogalkotó 2016. január 6-i hatállyal kiegészítette a Ptké.-t.⁵⁰ A jogszabálymódosítás azonban ahelyett, hogy választ adott volna a felmerült értelmezési problémákra, csak tovább rontott a helyzeten.

A Ptké. beiktatott 53/C. § (1) bekezdése kimondta, hogy „Ha a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésből származó valamennyi jog és kötelezettség Ptk. hatálybalépését követően jogszabály rendelkezése alapján száll át másra, úgy erre a Ptk. 6:211. §-át kell alkalmazni.” A rendelkezés alapján nem válaszolható meg, hogy a szerződésen alapuló, a Ptk. hatálybalépését megelőzően létrejött szerződést érintő szerződésátruházásra melyik kódexet kell alkalmazni, és arra sem adható válasz, hogy a rendelkezés kimondására azért volt szükség, mert a Ptké. fent hivatkozott 50. §-ából más megoldás következett volna, vagy csak azért, hogy a jogalkotó a „biztonság kedvéért” egyértelműsítse a Ptké.-ből egyébként is következő szabályt. A kérdés nem pusztán a szerződésátruházással kapcsolatban releváns. Ahogy arra fent rámutattunk, a szerződésátruházás mellett az engedményezés és a tartozásátvállalás kapcsán is bizonytalan volt, hogy a Ptk. hatálybalépését megelőzően keletkezett jogviszonyból fakadó követelések, jogok és kötelezettségek átruházására az 1959-es Ptk. vagy a Ptk. szabályai alkalmazandóak-e.

A Ptké. új 53/C. § (2) bekezdése azt rögzítette, hogy „Az (1) bekezdés szerinti esetben a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést megszüntnek, a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében pedig a szerződést az átszálló valamennyi jog és kötelezettség vonatkozásában a jogszabály rendelkezése alapján létrejött új szerződésnek kell tekinteni.”

A módosítással tehát a következő helyzet állt elő. A Ptké. kimondta, hogy ha jogszabály rendelkezésénél fogva száll át a Ptk. hatálybalépését megelőzően létrejött szerződésből fakadó valamennyi jog és kötelezettség, akkor a szerződés megszűnik és új szerződés jön létre. Ilyen rendelkezést azonban a Ptk. nem tartalmaz a Ptk. alapján létrejött szerződések átruházása esetére, és ilyen szabályt nem tartalmaz a Ptké. a szerződésen alapuló szerződésátruházás esetére sem.

A módosításhoz fűzött miniszteri indokolás nem segítette a jogalkotói cél értelmezését, mivel az érdemben semmilyen magyarázatot nem tartalmazott.

⁴⁷ Képviselő (Ptké. 51–52. §), bírósági letét (Ptké. 53. §), deliktális felelősség (Ptké. 54. §) és a Ptk. hatálybalépése előtt kibocsátott értékpapírokra vonatkozó átmeneti szabály (Ptké. 56. §).

⁴⁸ VÉKÁS Lajos: A szerződés általános szabályai. In: VÉKÁS–GÁRDOS 2014 1382. o.

⁴⁹ GÁRDOS Péter: Engedményezés, jogátruházás, tartozásátvállalás és szerződésátruházás. In: VÉKÁS–GÁRDOS 2014 1648. o., GÁRDOS

Péter – GÁRDOS István: A biztosítéki szerződések. In VÉKÁS–GÁRDOS 2014 2060. o.

⁵⁰ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény módosításáról szóló 2015. évi CCXX. törvény.

3.2. A SZERZŐDÉSÁTRUHÁZÁS ÉRTELMEZÉSE AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 22/2018. (XI. 20.) AB HATÁROZATÁBAN

3.2.1. A probléma felmerülése

Bár a Ptké. szabályozása a gyakorlatban számtalan esetben okozott problémát, a Ptké. szerződésátruházásra vonatkozó szabályainak az értelmezése elsőként egy eljárási kérdés kapcsán csúcsonodott ki.

A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvényt (a továbbiakban: Fétv.) módosította a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény módosításáról szóló 2015. évi CCXX. törvény.

Az így beiktatott 110/A. § kimondta, hogy „A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény módosításáról szóló 2015. évi CCXX. törvénnyel (a továbbiakban: Módtv.) megállapított 50/A. § rendelkezéseit arra az új haszonbérleti szerződésre is alkalmazni kell, amely a Módtv. hatálybalépése előtt megkötött –, illetve akár a hatálybalépés előtt, akár azt követően meghosszabbított –, a Módtv. hatálybalépését követően a föld tulajdonjogának átruházása folytán a haszonbérbe adó tulajdonos személyében bekövetkezett változásra tekintettel szerződésátruházás miatt megszűnt haszonbérleti szerződés helyébe lépett. Ebben az esetben az 50/A. § szerinti első kezdeményezés joga tekintetében irányadó időtartamba a szerződésátruházással megszűnt szerződés eltelt időtartamát is be kell számítani.” A Fétv. 50/A. §-a azt a lehetőséget biztosította a legalább 10 éves időtartamú haszonbérleti szerződés feleinek, hogy öt évente kezdeményezzék a haszonbérleti díj hozzáigazítását a helyben szokásos piaci haszonbérleti díjhoz.

Az eredeti haszonbérleti szerződések számos esetben a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességét kötötték ki. A bíróságoknak abban a kérdésben kellett dönteniük, hogy az 1959-es Ptk. hatálya alatt kötött szerződésekben szereplő, a Pesti Központi Kerületi Bíróság kizárólagos illetékességét rögzítő kikötések érvényesek-e azokban az esetekben, ahol szerződésátruházásra került időközben sor.

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: 1952-es Pp.) 41. § (6) bekezdése 2009. június 30-át követően nem tette lehetővé a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékességének a kikötését. Ha a szerződésátruházást novációnak tekintjük, akkor felme-

rül, hogy a nováció folytán a felek között létrejövő új szerződés e kikötése az 1952-es Pp.-be ütközik. Ha azonban a szerződésátruházást úgy fogjuk fel, hogy az csupán az egyik szerződő fél szerződéses pozíciójában eredményez alanyváltozást, egyebekben azonban változatlanul hagyja a szerződést (egyetemes jogutódlás), akkor a kikötés – mivel arra a tilalom hatálybalépését megelőzően került sor – továbbra is érvényes.⁵¹

3.2.2. Az indítványok és AB határozat

A kialakult helyzet megoldása érdekében több indítványozó – így a Kúria is – az Alkotmánybírósághoz fordult. Az Alkotmánybíróság 22/2018. (XI. 20.) AB határozatában a Ptké. 53/C. §-a alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt és bírói kezdeményezést és a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény módosításáról szóló 2015. évi CCXX. törvény egésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasította.

Megállapította azonban az Alkotmánybíróság, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a Ptké. 53/C. §-ában nem határozta meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében szereplő jogállamiság alkotmányos alapértékéből fakadó jogbiztonság követelményének megfelelően a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás részletszabályait. Ezért az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy a Ptk. szerinti szabályozással való összhang megteremtése érdekében jogalkotói feladatának 2019. március hó 31. napjáig tegyen eleget.

A Ptké. 53/C. §-ával kapcsolatban az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutatott rá. (Az elemzés során a Fétv.-nek a szerződésátruházás szempontjából nem releváns rendelkezéseinek a vizsgálatára nem térünk ki.)

Az Alkotmánybíróság – figyelemmel arra is, hogy „a jogszabályon alapuló szerződésátruházás [...] az új Ptk. jogintézménye”⁵² – elemzése során jelentős mértékben támaszkodott az igazságügyi miniszter az Alkotmánybíróság megkeresésére adott álláspontjára. E szerint „a jogszabályon alapuló szerződésátruházás jogi tartalma nem vitásan az, hogy a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést megszüntnek, a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében pedig a szerződést az átszálló valamennyi jog és kötelezettség vonatkozásában a jogszabály rendelkezése alapján létrejött új szerződésnek kell tekinteni. Ez utóbbi rendelkezés teljes mértékben összhangban van a Ptk.

⁵¹ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [11]–[13] bek.

⁵² 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [84] bek.

szerződésátruházásra vonatkozó szabályaival, amellyel kapcsolatban nem vitatható, hogy a felek által kötött háromoldalú megállapodás eredményeként a szerződésátruházással – nováció útján – egyfelől a szerződésben maradó és a szerződésből kilépő fél közötti szerződés megszüntetésére, másfelől pedig a szerződésbe belépő, valamint a szerződésben maradó fél között új szerződés létrejöttére kerül sor az eredeti szerződésből eredő jogoknak és kötelezettségeknek megfelelő tartalommal.⁵³ Az igazságügyi miniszter álláspontja szerint tehát a Ptk. szabálya alapján szerződésátruházás esetén az eredeti szerződés megszűnik és új szerződés jön létre. E szabállyal pedig a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése épp e joghatást fűzi a jogszabályon alapuló szerződésátruházáshoz.

Az Alkotmánybíróság ezen logikát követve rögzítette, hogy a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése „a Ptk. 6:211. §-ának (szerződésátruházás jogszabály rendelkezése alapján) konkretizálása a Ptk. hatálybalépése előtt kötött szerződésekre, ami önmagában funkciótlan, mivel a Ptké. 1. §-a szerint, ha e törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. rendelkezéseit a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megtett jognyilatkozatokra kell alkalmazni. Ebben a vonatkozásban pedig a jogátruházást lehetővé tevő jogszabály alapján megtett jogcselekmény időpontjának, nem pedig az átruházandó szerződés megkötése időpontjának van jelentősége.”⁵⁴ Az Alkotmánybíróság megállapítása rendkívül nehezen érthető. Nem csupán az okozza a problémát, hogy míg a határozat tárgyát a szerződésátruházás képezi, a határozat ezen a ponton „a jogátruházást lehetővé tevő jogszabály”-ra utal, hanem az is, hogy az idézet második mondatának a tartalma nem világos. A Ptké. feladata ugyanis – szemben az Alkotmánybíróság határozatának fenti idézetével – épp az, hogy meghatározza, hogy melyik kódex irányadó akkor, ha az átruházandó szerződést a felek az 1959-es Ptk. hatálya alatt kötötték, de az átruházásra (azaz – a határozat szóhasználatával – a jogszabály által megtett jogcselekményre) a Ptk. hatálya alatt került sor. Ha jól értjük, akkor az Alkotmánybíróság azt kívánta mondani, hogy a Ptké. vizsgált rendelkezése azért funkciótlan, mert ennek hiányában is ugyanaz a szabályozás érvényesülne, mint amit a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése kimond.

Ezt követően az Alkotmánybíróság arra mutatott rá, hogy a Ptk. 6:208. § (2) bekezdése nem határozza meg, hogy a szerződésátruházás jogutódlást vagy novációt eredményez-e.⁵⁵ Ebben a kérdésben az Alkotmánybíróság kifejezetten rögzítette, hogy maga sem kíván állást foglalni.⁵⁶ Álláspontja szerint ugyanakkor – az igazságügyi miniszter levelében foglaltak szerint – a jogalkotó „ezt a dogmatikai kérdést eldöntötte, amikor erre a szerződéses

konstrukcióra novációként tekint”.⁵⁷ Végül az Alkotmánybíróság arra hívta fel a figyelmet, hogy a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése „csak a jogszabály rendelkezése alapján bekövetkező szerződésátruházás eseteire vonatkozik, és a tartalma (megszűnés, illetve új szerződésnek tekintés) folytán alapvetően különbözteti meg egymástól a felek megállapodásán alapuló és a jogszabály rendelkezése alapján végbemenő szerződésátruházásnak tekintett tényállásokat.”⁵⁸ Míg a jogszabályon alapuló szerződésátruházás esetén a szerződés megszűnik és új szerződés jön létre a Ptké. rendelkezése alapján, „[i]lyen rendelkezés a felek megállapodásán alapuló szerződésátruházás esetén nem érvényesül.”⁵⁹

Ettől függetlenül azonban az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az Országgyűlés mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a Ptké. „53/C. §-ában nem határozta meg az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében szereplő jogállamiság alkotmányos alapértékéből fakadó jogbiztonság követelményének megfelelően a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás részletszabályait.”⁶⁰ Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság arra utalt, hogy bár a Ptké. vizsgált szabályai valamennyi jogszabályon alapuló szerződésátruházásra vonatkoznak,⁶¹ „a jogalkotó csak a mezőgazdasági haszonbérletek esetében állapított meg a szerződésátruházással összefüggő részletes szabályokat”.⁶² Az Alkotmánybíróság tehát nem a Ptk. és a Ptké. szerződésátruházásra vonatkozó rendelkezései közötti feloldhatatlan ellentmondás miatt találta alaptörvény-ellenesnek a Ptké. szabályát, hanem azért, mert a jogalkotó „nem szabályozta az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó jogállami jogbiztonság követelményének megfelelően a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás részletszabályait.”⁶³ E körben az Alkotmánybíróság figyelemmel volt arra is, hogy „a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésébe foglalt szabály a vonatkozó előírásokat a szerződésmódosítás diszpozitív szabályaival szemben lényegében kógens rendelkezéseként szabályozza.”⁶⁴

A többségi határozat tehát azon alapul, hogy a Ptké. 53/C. §-a a Ptk.-val és a Ptké.-vel azonos szabályt rögzít, noha az Alkotmánybíróság azt is rögzítette, hogy maga a Ptk. nem határozta meg, hogy a szerződésátruházás novációt eredményez. Végül az Alkotmánybíróság arra tekintettel állapított meg mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet a Ptké. 53/C. §-a kapcsán, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházás részletszabályai hiányoznak a Ptké.-ből, bár ilyen részletszabályok a

⁵³ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [70] bek.

⁵⁴ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [63] bek.

⁵⁵ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [71] bek.

⁵⁶ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [72] bek.

⁵⁷ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [72] bek.

⁵⁸ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [78] bek.

⁵⁹ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [79] bek.

⁶⁰ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [86] bek.

⁶¹ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [64] bek.

⁶² 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [82] bek.

⁶³ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [87] bek.

⁶⁴ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [82] bek.

szerződésen alapuló szerződésátruházás esetén sem léteznek.

Az Alkotmánybíróság határozatához Czine Ágnes, Hörcherné Marosi Ildikó, Pokol Béla, Stumpf István és Szalay Péter fűztek különvéleményt.

Czine Ágnes különvéleményében arra mutatott rá, hogy a Ptk. szerződésátruházásra vonatkozó szabálya alapvetően eltér a Ptk. szabályától, hiszen a Ptk. szerint „a szerződésátruházás lényege, hogy a szerződésből származó valamennyi jogot és kötelezettséget a felek az eredeti szerződés jogfolytonos fenntartásával tudnak átruházni.”⁶⁵ Ezzel szemben a Ptké. kizárja a jogfolytonosságot. A különvélemény kiemelte továbbá, hogy a Ptké. vizsgált rendelkezése annak ellenére nem átmeneti szabály, hogy azt a jogalkotó a Ptk.-ra vonatkozó átmeneti szabályokat megállapítani hivatott törvényben helyezte el. E szabály – többségi álláspont véleményével szemben – nem értelmező jellegű, hanem „a jogintézmény egyik lényegi ismérve vonatkozásában tartalmaz eltérő rendelkezést.” Mindezekre tekintettel Czine a Ptké. 53/C. § (1) és (2) bekezdését alaptörvény-ellenesnek találta.

Hörcherné Marosi Ildikó különvéleményében – amelyhez Szalay Péter csatlakozott – azt emelte ki, hogy a többségi határozat figyelmen kívül hagyta a Kúria indítványának a lényegét. „A bírói kezdeményezés fő kérdése nem a törvényértelmezés nehézségében állt, hanem annak eredményében”,⁶⁶ nevezetesen, hogy miközben a jogalkotó csupán a földhasznóbérlési szerződésekkel kapcsolatos problémákat kívánta kezelni, a szabályozás valamennyi jogszabályon alapuló szerződésátruházásra kiterjed. E jogviszonyokban azonban a szabályozás „kazuisztikussá válik, alkotmányjogi megközelítésben pedig alaptörvény-ellenes helyzetet keletkeztet.”⁶⁷

Pokol Béla különvéleményében úgy találta, hogy bár a határozat úgy fogalmaz, hogy nem kíván állást foglalni abban a kérdésben, hogy a szerződésátruházás nováció-e, a többségi határozat „a nováció mellett teszi le a garast. Ezt pedig inkább szembenállónak kell tekinteni a jogintézmény céljával”. Álláspontja szerint a többségi határozat „bebetonozza” a novációs megoldást ahelyett, hogy az Alkotmánybíróság lehetőséget biztosított volna a jogalkotónak, hogy végig gondolja a szerződésátruházás jogintézményét.⁶⁸

Stumpf István különvéleményében osztotta Hörcherné Marosi Ildikó azon álláspontját, hogy az Alkotmánybíróság „a Kúria kérelméhez képest csak részben vizsgálta felül a Ptké. vitatott rendelkezését.”⁶⁹ Különvéleményében kifejtette, hogy „A Ptk. hatálybalépését rendezni hivatott Ptké. a polgári jogok és kötelezettségek átszállásának a Ptk. szerinti módjával szöges ellentétben álló szabályokat a jogbiztonság sérelme nélkül nem tartalmazhat. Nem

rendelkezhet a Ptk.-val ellenkezően a korábban létrejött jogügyletek sorsáról sem, nem nevezheti azokat a Ptk.-val szemben megszüntnek (pusztán azért, hogy ugyanazon szerződéseket virtuálisan új szerződésként tüntethesse fel).”⁷⁰

3.2.3. Az AB határozat kritikája

A tanulmány az alábbiakban azt vizsgálja, hogy az Alkotmánybíróság határozatának indokolása milyen hibákat, ellentmondásokat tartalmaz, és arra mutat rá, hogy az ennek nyomán felmerülő problémák hogyan lehetnek kezelhetőek.

3.2.3.1. Az igazságügyi miniszter álláspontja

Az Alkotmánybíróság határozata hangsúlyosan hivatkozik az igazságügyi miniszternek az Alkotmánybíróság megkeresésére adott jogi véleményére.⁷¹ A határozat kizárólag e vélemény alapján jut arra a megállapításra, hogy a Ptk. szerint a szerződésátruházás nováció.⁷² E megközelítéssel kapcsolatban két problémára szükséges rámutatni.

Az Alaptörvény 24. cikk (7) bekezdése rögzíti, hogy „Az Alkotmánybíróság sarkalatos törvényben meghatározottak szerint a jogszabály megalkotóját, a törvény kezdeményezőjét vagy képviselőjüket meghallgatja, illetve véleményüket eljárása során beszerzi, ha az ügy a személyek széles körét érinti.” Kétségtelen, hogy a jogalkotó véleménye hasznos támpontul szolgálhat az Alkotmánybíróság számára a vizsgált norma tartalmának feltárása során. A vélemény azonban az Alkotmánybíróságot értelemszerűen nem köti,⁷³ az Alkotmánybíróság nem támaszkodhat pusztán erre a véleményre. Az így beszerzett vélemény pusztán egy álláspont a sok közül, amelyhez semmilyen normatív erő nem fűződik.

A jelen esetben a miniszteri vélemény azért sem szolgálhatott volna támpontul, mert a véleményben rögzített, de semmilyen módon alá nem támasztott álláspont nyilvánvalóan nincs összhangban a Ptk. normaszövegével. A Ptk. előkészítése során – ahogy arra a fentiekben rá-

⁷⁰ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [124] bek.

⁷¹ Lásd mindenekelőtt a 22/2018. (XI. 20.) AB határozat indokolásának a [72] bekezdését.

⁷² Noha a határozat [72] bekezdése csupán a jogalkotói álláspont megerősítéseként hivatkozik a véleményre („A jogalkotó ugyanakkor ezt a dogmatikai kérdést eldöntötte, amikor erre a szerződéses konstrukcióra novációként tekint, amelyet az igazságügyi miniszter az Alkotmánybíróság megkeresésére adott jogi véleményében megerősített.”), a határozat semmilyen más magyarázatát nem adja annak, hogy a jogalkotó hol fejtette volna ki azon álláspontját, amely szerint a szerződésátruházás nováció.

⁷³ BITSKEY Botond – KÖBLÖS Adél – RAJOS Krisztina: Az alkotmányjogi panasz eljárás általános szabályai. In BITSKEY Botond – TÖRÖK Bernát (szerk.): Az alkotmányjogi panasz kézikönyve. HVG-ORAC, 2014, 200. margószám.

⁶⁵ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [103] bek.

⁶⁶ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [115] bek.

⁶⁷ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [115] bek.

⁶⁸ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [120] bek.

⁶⁹ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [122] bek.

mutattunk – a jogirodalomban kialakult némi vita azzal kapcsolatban, hogy a szerződésátruházás technikai lebonyolítása igényli-e a szerződés novációját. Ezt a kérdést a Ptk. nem döntötte el. Sem a Ptk. normaszövege, sem a Ptk. miniszteri indokolása nem tartalmaz olyan megállapítást, amelyből egyértelműen megállapítható lenne, hogy a Ptk. a szerződésátruházást novációnak tekinti-e. Az igazságügyi miniszter véleménye semmilyen alátámasztást nem adja annak, hogy miért lenne „nem vitásan” az a jogszabályon alapuló szerződésátruházás tartalma, hogy a jogviszony megszűnik és új jogviszony keletkezik, miközben ilyen rendelkezést a Ptk. és annak a miniszteri indokolása nem tartalmaz.

3.2.3.2. A jogszabályon alapuló szerződésátruházás mint új jogintézmény

Az Alkotmánybíróság határozata több ponton hangsúlyozza, hogy a szerződésátruházás új jogintézmény. Lásd például a határozat [56] pontját, amely szerint „[a] szerződésátruházás a 2014. március 15-én hatályba lépett új Ptk. jogintézménye” és a határozat [84] pontját, amely rögzíti, hogy „a jogszabályon alapuló szerződésátruházás [...] az új Ptk. jogintézménye”.

Kétségtelen, hogy a Ptk.-t megelőzően jogszabály nem tette kifejezetten lehetővé, hogy a felek a követeléseiken és a tartozásaikon túl teljes szerződési pozíciókat átruházzanak. Az Alkotmánybíróság határozata azonban mégis téves.

Egyrészt – ahogy arra fent rámutattunk – a bírói gyakorlat lényegében gond nélkül elismerte, hogy a felek az 1959-es Ptk. diszpozitivitásánál fogva, háromoldalú szerződéssel, szabadon átruházhatják a szerződési pozíciójukat. A bírói gyakorlat nem pusztán elismerte a szerződési pozíció átruházhatóságát, de azt is rögzítette, hogy ez nem jár a szerződés megszűnésével. Bár felmerült a bírói gyakorlatban, hogy esetleg ilyenkor új szerződés jön létre, az ítéletek – többnyire – úgy foglaltak állást, hogy a szerződési pozícióban bekövetkező jogutódlás a szerződés megszűnését és új szerződés létrejöttét nem eredményezi. Így például a BH2006. 409. számon közzétett ítélet alapjául szolgáló tényállás esetén a felek háromoldalú szerződéssel módosították az adásvételi szerződésben a vevő személyét. A Legfelsőbb Bíróság a következőkre mutatott rá: „Az üzleti életben gyakran előfordul, hogy az érdekeltek szerződéssel alanycserében állapotok megoly módon, hogy abba harmadik személy – valamelyik fél helyébe – beléphet megszerezve a jogelőd szerződésből eredő követeléseit és átvállalva annak tartozásait. A Ptk. 200. §-ának (1) bekezdése értelmében a szerződés tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződésekre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja. Az engedményezés és a tartozásátvállalás a követelés és az ahhoz kapcsolódó alanyi jogok, illetve a tartozás és ehhez kapcsolódó kötelezettségek átruházásának jogi eszköze. Tekintve, hogy a visszerthes szerződéseknél mindegyik fél egyben jogosult és kötelezett is, – háromoldalú megállapodással –

alanyváltás a szerződés bármely alanyának személyében történhet.” Hangsúlyozta továbbá, hogy „Nem fogadta el a Legfelsőbb Bíróság azt a jogi álláspontot, miszerint az alperes és az újabb vevő között új adásvételi szerződés jött létre. Az alperes mint eladó, valamint a régi és az új vevő között létrejött háromoldalú megállapodásban a szerződő felek szerződési akarata arra irányult, hogy a szerződés a megkötésének időpontjától kezdődően fennmaradjon, a felvett vételár részletet ne kelljen visszafizetni, a régi vevő helyére az új vevő belépjen és a még hiányzó vételár részletet a régi vevő helyett teljesítse. Ez az akarat tükröződik abban is, hogy a felek bár jogilag hibásan, de szerződésmódosításnak nevezték a megállapodásukat. Tehát jogi értelemben sem kötöttek új szerződést, hanem a vevő még fennálló tartozását az eladó hozzájárulásával harmadik személy átvállalta, és ennek fejében a vevő engedményezte rá az eladóval szembeni – a tulajdonjog átruházására irányuló – követelését. Megállapítható tehát, hogy a háromoldalú szerződés alapján az adásvételi szerződésben a vevői pozícióban jogutódlás történt a felek akaratának megfelelően, a Ptk. 329. §-ának (1), 332. §-ának (2) bekezdése szerint.”⁷⁴ Figyelemmel a bírói gyakorlatra, legfeljebb annyit állapíthatunk meg, hogy a Ptk.-t megelőzően jogszabály nem szabályozta a szerződésátruházást. A gyakorlatban azonban e megoldás széles körben alkalmazott volt.

Másrészt, a jogszabályon alapuló szerződésátruházás kapcsán is pontatlan a határozat megállapítása. Ahogy arra a határozat helyesen utal, „jogszabály rendelkezése alapján szállnak át a jogok és a kötelezettségek [...] bérleti szerződés esetén, ha a bérbeadó a szerződés megkötését követően a bérbe adott dolog tulajdonjogát átruházza”.⁷⁵ E körben a határozat a Ptk. szabályára utal, de az 1959-es Ptk. ugyanilyen szabályt tartalmazott.⁷⁶ Ahogy arra a bevezetőben rámutattunk, a Ptk. hatálybalépését megelőzően számos jogszabály kifejezetten szabályozta a szerződésátruházást. E jogszabályok kapcsán – a tudomásunk szerint – nem merült fel a gyakorlatban probléma. A felek jogutódlásként kezelték a szerződésátruházást, a földhaszonbérlet kapcsán felmerült kérdések (így pl. az illetékességi kikötések érvényessége) nem merültek fel.

3.2.3.3. Téves az Alkotmánybíróságnak a Ptké. 50. §-ával kapcsolatos kiindulópontja

Az Alkotmánybíróság határozata azon a kiindulóponton alapul, hogy a Ptk. szabályának a fényében a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének nincs funkciója, mivel az csak a Ptk. evidenciáját ismétli meg.⁷⁷ Ez az álláspont véleményünk szerint téves. Ahogy arra fent már utaltunk, a Ptk.-ból a Ptké.-ben rögzített nováció nem olvasható ki.

⁷⁴ Lásd továbbá pl. BH2015. 163., BDT2008. 1760., BDT2008. 1883., BDT2012. 2751.

⁷⁵ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [70] bek.

⁷⁶ 1959-es Ptk. 432. §.

⁷⁷ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [63] bek.

Az Alkotmánybíróság funkciótlanságra történő utalását ettől függetlenül is tévesnek tartjuk. Ahogy arra a fentiekben rámutattunk, a Ptké. 50. §-ának „fennálló kötelekkel kapcsolatos” főszabálya számos értelmezési kérdést vet fel. Ezen értelmezési kérdést tudomásunk szerint a Ptk. kommentárján⁷⁸ túl a jogirodalom nem vizsgálja. Bár már indultak perek, amelyekben a rendelkezés értelmezése megkerülhetetlennek látszik, nincs tudomásunk arról, hogy a kérdésben kialakult volna felőbb bírósági álláspont.⁷⁹

Azt gondoljuk, hogy a Ptké. 50. § nagyvonalú, az egyes kötelek speciális kérdéseire nem reflektáló szabálya valamennyi alanyváltozás kapcsán komoly jogbizonytalanságot okozott. Ezen értelmezési bizonytalanságra tekintettel nem helytálló a Ptké. 53/C. § (1) bekezdését funkciótlannak tekinteni, a rendelkezés ugyanis egy komoly jogbizonytalanságot szüntethetett volna meg. Sajnálatos módon erre nem került sor. Épp ellenkezőleg: e szabály tovább növelte a bizonytalanságot mind azzal kapcsolatban, hogy a szerződésen alapuló szerződésátruházásra melyik Ptk. alkalmazandó, mind pedig általában azzal kapcsolatban, hogy a Ptk. hatálybalépését megelőzően létrejött jogviszonyokban a Ptk. hatálybalépését követően bekövetkező alanyváltozás esetén melyik jog az alkalmazandó.

3.2.3.4. A jogszabályon és a szerződésen alapuló szerződésátruházás megkülönböztetése

Az Alkotmánybíróság határozata tovább ront a Ptké.-vel kapcsolatos értelmezési nehézségeken, mivel – ahogy arra fent utaltunk – nem teszi egyértelművé, hogy a nováció csak a Ptk. hatálybalépése előtt létrejött szerződések jogszabály rendelkezésén alapuló átruházására vonatkozik-e, vagy minden szerződésátruházás nováció az Alkotmánybíróság álláspontja szerint. E kérdés tisztázása azért lenne különösen fontos, mert ez alapján található a Kúria megoldást a kialakult helyzet kezelésére.

Az igazságügyi miniszter véleménye szerint a Ptké. 53/C. §-a azért van összhangban a Ptk. szabályával, mert

a Ptk. novációként szabályozza a szerződésátruházást.⁸⁰ A vélemény nem tesz különbséget a jogszabályon és a szerződésen alapuló szerződésátruházás között, mindkettőt novációnak tekinti. Az Alkotmánybíróság azonban, noha azt állítja, hogy „nem kíván állást foglalni az indítvány által felvetett azon dogmatikai kérdésben, hogy jogutódlást (másképpen fogalmazva a kötelelem fennmaradását) vagy novációt (a felek közötti korábbi szerződés megszűnését és új szerződés létrehozását) eredményez-e a szerződésátruházás”,⁸¹ néhány bekezdéssel lejjebb ezt egyértelműen megteszi, amikor úgy fogalmaz, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházásra vonatkozó Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének „tartalma (megszűnés, illetve új szerződésnek tekintés) folytán alapvetően különbözteti meg egymástól a felek megállapodásán alapuló és a jogszabály rendelkezése alapján végbemenő szerződésátruházásnak tekintett tényállásokat.”⁸² Az Alkotmánybíróság tehát, az igazságügyi miniszter véleményétől eltérve úgy foglal állást, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházás novációt eredményez, a szerződésen alapuló szerződésátruházás viszont nem. Az Alkotmánybíróság ezen állítást semmilyen érveléssel nem támasztotta alá.

Álláspontunk szerint az Alkotmánybíróság érve mögött feloldhatatlan ellentmondás található. A Ptk. szerződésátruházásra vonatkozó szabályai nem tesznek különbséget a jogszabályon és a szerződésen alapuló szerződésátruházás között. Ilyen különbség a Ptké. 50. §-ából sem olvasható ki, így – mivel az átmeneti szabály azonos – mindkét típusú szerződésátruházásra ugyanaz a szabály kell, hogy alkalmazható legyen. Továbbá ilyen különbségtételnek sem polgári jogi dogmatikai, sem gazdasági indokát nem látjuk.

Az Alkotmánybíróság azt állítja, hogy a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése nem eredményezett változást a helyzet megítélésében, azaz a Ptké. betoldott szabálya alapján ugyanúgy alakul a kérdés megítélése, mint a szabály hiányában alakult volna. Mivel – ahogy arra az előbb rávilágítottunk – a Ptk. alapján nem lehet különbséget tenni a szerződésen és a jogszabályon alapuló szerződésátruházás joghatásai között, az Alkotmánybíróság funkciótlansággal kapcsolatos állítása csak akkor lehetne igaz, ha a jogszabályon és a szerződésen alapuló szerződésátruházás joghatása azonos lenne. Ezt azonban épp az Alkotmánybíróság cáfolja, amikor arra utal, hogy a nováció csak a jogszabályon alapuló szerződésátruházás jogkövetkezménye.

A szerződésátruházás szabályai alapján egyértelműnek látszik, hogy a jogalkotó nem kívánt különbséget tenni a szerződésen és a jogszabályon alapuló szerződésátruházás szabályai között. A jogalkotó ugyanazt a megoldást alkalmazta e körben, mint az engedményezés és a tartozásátvállalás kapcsán: a Ptk. a szerződésen alapuló átruházást szabályozza, és a fejezet utolsó szabálya rendeli a szerző-

⁷⁸ Lásd VÉKÁS–GÁRDOS 2014, 47–48. lábjegyzet.

⁷⁹ A BH2018. 193. számon közzétett ítélet érinti a kérdést, a Kúria végül nem kellett az itt vizsgált kérdés érdemét tekintve döntenie. A BH2021. 16. számon közzétett ítéletben a Kúria a kérdést formálisan vizsgálta, amikor rámutatott, hogy „Az engedményezés a követelés átruházása, így a Ptké. 50. § (1) bekezdése alapján a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelemből eredő követelés engedményezésére a régi Ptk. rendelkezéseit kell alkalmazni.” A Debreceni Ítéltábla egy eseti döntésében úgy foglalt állást, hogy a Ptké. „50. § (1) bekezdése akként értelmezendő, hogy a Ptk. hatálybalépése után kötött követelés adásvételi szerződésekre, engedményezésre – függetlenül az Alapszerződés keletkezésének időpontjától – a 2013. évi V. törvény rendelkezései alkalmazandóak.” (Pf. 20.590/2018/7.) Hasonló tényállás mellett a Fővárosi Törvényszék (G.41.303/2015/70) az 1959-es Ptk. szabályait tartotta alkalmazandónak.

⁸⁰ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [70] bek.

⁸¹ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [72] bek.

⁸² 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [78] bek.

désen alapuló átruházás szabályainak megfelelő alkalmazását a jogszabályon alapuló átruházásra.⁸³

Egy ponton azonban mégis indokolt különbséget tenni a szerződésen és a jogszabályon alapuló szerződésátruházás között. Az AB határozat, bár érdemi kifejtés nélkül, de álláspontunk szerint helyesen utal arra, hogy míg a Ptk. szerződésátruházásra vonatkozó szabályai diszpozitívak, addig a Ptké. vizsgált szabálya kógens.⁸⁴ Az a kérdés, hogy a szerződésátruházás novációt eredményez-e, szerződésen alapuló átruházás esetén kevésbé releváns. Ennek oka, hogy a felek a szerződésben az általuk lényegesnek tartott kérdéseket széles korlátok között szabadon rendezhetik. Nem állítjuk, hogy a felek szerződésében minden kérdés rendezhető. Ennek jó példája az 1959-es Ptk. alapján jogszerű illetékességi kikötés, amelyet a felek ma már csak szűkebb korlátok között alkalmazhatnak. Az azonban kétségtelen, hogy a legfontosabb anyagi jogi kérdéseket a felek a szabályozás diszpozitivitása esetén rendezhetik. Alapvető fontosságúvá válik ugyanakkor ez a kérdés, ha a szerződésátruházásra jogszabály rendelkezése folytán kerül sor. Ebben az esetben ugyanis a feleknek nincs módjuk a lényeges kérdésekről egymással megállapodni. Ilyen lényeges kérdés például a kötelelem megszűnésével kapcsolatos elszámolás, amelyre nováció esetén nem a szerződésben rögzített szabályok, hanem a Ptk. általános szabályai (elsősorban a jogalap nélküli gazdagodás és a jogalap nélküli birtoklás) lesznek irányadóak.

3.2.3.5. *Mi alaptörvény-ellenes?*

Végül szükséges kitérni arra a kérdésre, hogy *mi* alaptörvény-ellenes a jogszabályon alapuló szerződésátruházás kapcsán. Az Alkotmánybíróság határozata arra mutat rá, hogy „a szabályozás alaptörvény-ellenessége abból fakad, hogy a jogalkotó a jogszabályon alapuló szerződésátruházások esetében nem szabályozta [a] szerződésátruházás részletes szabályait.”⁸⁵

Ahogy arra több különvélemény is helyesen rámutat, az Alkotmánybíróság határozata nem az indítványozók által feltett kérdésre válaszol. A Kúria nem azt hiányolta, hogy az Országgyűlés nem szabályozta a haszonbérleti jogviszonyon kívüli jogszabályon alapuló szerződésátruházások esetén a szerződésátruházás részletes szabályait. E körben nem is világos, hogy az Alkotmánybíróság

milyen részletes szabály megalkotását várna el a mulasztás orvoslásához.

Az érdemi probléma az, hogy a Ptké. és a Ptk. szabálya egymástól „a jogintézmény lényeges vonatkozásában tartalmaz eltérő rendelkezést”.⁸⁶ Erre a problémára azonban az Alkotmánybíróság határozata semmilyen módon nem reflektál, így – az ellentmondás feloldása helyett – a határozat csak a problémát konzerválta.

3.3. KÚRIAI GYAKORLAT AZ AB HATÁROZATOT KÖVETŐEN

A jogalkotó nem tett eleget az Alkotmánybíróság határozatából fakadó kötelezettségének és nem határozta meg a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás részletszabályait. A bíróságok ezért külön szabályozás hiányában kényszerültek határozni a felmerülő kérdésekben. Szabályozás hiányában egységes jogértelmezés – az AB határozat közzétételétől eltelt rövid idő alatt – nem alakult ki.

3.3.1. BH2020. 106.

Az első közzétett kúriai ítéletben a felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás szerint az alperes mint haszonbérelő és a magyar állam mint haszonbérbeadó képviselője között 2014. december 3-án húsz évig tartó határozott időre szóló mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződés jött létre. A szerződéskötést követően telekalakítás során az ingatlan megosztására került sor; a felperes 2016. június 12-én az így létrejött ingatlant megvásárolta az államtól. Ezt követően a felperes a haszonbérleti szerződést 2017. június 26-án azonnali hatállyal felmondta. A felmondásban a felperes – az itt vizsgált téma szempontjából relevánsan – elsődlegesen arra hivatkozott, hogy az alperes akadályozta a felperes ágazati szabályok szerint lefolytatott ellenőrzési eljárását. Mivel az alperes a felmondást jogellenesnek tartotta, a felperes pert indított. A perben az a kérdés bírt relevanciával, hogy az állam jogutódja jogosult-e a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény szerint a Nemzeti Földalapot megillető jogosultságokat gyakorolni.

Az elsőfokú ítélet a felperes keresetét elutasította, mivel álláspontja szerint „a tulajdonosváltással a kincstári vagyron védelmére vonatkozó speciális szerződéses rendelkezések a peres felek viszonylatában már nem alkalmazhatók. A felperes nem hatóság, és az ehhez köthető jogok természetéből külön erre irányuló szerződésmódosítás nélkül az is következik, hogy nem illetik meg ugyanazok az ellenőrzési jogosultságok, mint az NFA-t.” Mivel a felperes a Nemzeti Földalapot megillető jogokat nem gyakorolhatja, a felperesnek azt kellett volna bizonyítania, hogy a haszonbérbeadó azonnali hatályú felmondásának a Fétv.-ben szabályozott valamelyik esete

⁸³ Ptk. 6:201. §, Ptk. 6:207. §.

⁸⁴ Az AB határozat [82] bekezdése úgy fogalmaz, hogy „a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésébe foglalt szabály a vonatkozó előírásokat a szerződésmódosítás diszpozitív szabályaival szemben lényegében kógens rendelkezésként szabályozza.” A „lényegében kógens” megfogalmazás pontatlan. Ahogy arra a Ptké. 1. §-ához fűzött miniszteri indokolás rámutat: „A törvénynek – egy, az átnyúló szerződések teljes egészében a Ptk. hatálya alá helyezhetőségére vonatkozó rendelkezése kivételével – valamennyi szabálya kógens, attól a magánjogi jogviszonyok alanyai még egyező akaratlan, kifejezett megállapodás alapján sem térhetnek el.”

⁸⁵ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [86] bek.

⁸⁶ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat [105] bek.

megvalósult. Mivel a felperes ezt nem bizonyította, az elsőfokú bíróság a keresetet elutasította. Az ítélet ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, a másodfokú bíróság azonban helybenhagyta az elsőfokú ítéletet. A jogerős ítéletet a Kúria hatályában fenntartotta. A jelen elemzés szempontjából a Kúria okfejtése bír jelentőséggel.

A felülvizsgálati eljárásban a Kúria abból indult ki, hogy „a tulajdonos személyében bekövetkezett változással a bérleti szerződésből fakadó jogok és kötelezettségek tekintetében az új tulajdonos lép a bérbeadó helyébe. A szerződési pozíció ekként meghatározott átszállása a Ptk. 6:211. §-a szerinti szerződésátruházásnak minősül.”⁸⁷

A Kúria evidenciaként rögzíti, hogy a Ptké. „53/C. §(2) bekezdésében foglaltak értelmében jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás esetén a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést megszüntnek, a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében pedig a szerződést az átszálló valamennyi jog és kötelezettség vonatkozásában a jogszabály alapján létrejött új szerződésnek kell tekinteni. A jogalkotó erre a szerződéses konstrukcióra novációként tekint [22/2018. (XI. 20.) AB határozat 72. pont].”⁸⁸

Mindebből a Kúria azt a következtetést vonja le, hogy az ingatlan vevője nem vált a haszonbérleti szerződésben az eladó jogutódjává. Közte és a haszonbérelő között a törvény erejénél fogva új haszonbérleti szerződés jött létre. „Az új szerződéssel a földrészlet kikerült az állam tulajdonából, ezáltal a Nfatv. 1. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra tekintettel a Nemzeti Földalapba sem tartozik. A megszünt szerződés tárgyának speciális jellegéhez és a haszonbérbeadó személyéhez tapadtak, ezért nem válhatnak az új szerződés tartalmává a Nfatv., valamint a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek hasznosításának részletes szabályairól szóló 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet által meghatározott tartalmi elemek.”⁸⁹

3.3.2. BH2020. 204.

Ritkán történik meg, hogy a Kúria egyazon tanácsa lényegében ugyanabban a kérdésben két ítéletet is BH-ként közlésezi, különösen akkor, ha a két ítélet között csak rövid idő telt el. A jelen esetben azonban épp ez történt. A BH2020. 204. számon közzétett ítéletében a Kúria azonos tényállás mellett a fentiekben ismertetettől alapvetően eltérően határozott.

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás szerint a perbeli ingatlanokra vonatkozóan a tulajdonos magyar állam nevében eljáró Állami Vagyoni Ügynökség 1992-ben kötött 50 évre szóló haszonbérleti szerződést az alperessel. Az alperes haszonbérleten alapuló földhasználatra bejegyzésre került a földhasználati nyilvántartásba.

A magyar állam képviselőjében eljáró Nemzeti Földalapkezelő Szervezet mint haszonbérbeadó és az alperes mint haszonbérelő között 2014. június 27-én létrejött módosított és egységes szerkezetbe foglalt mezőgazdasági földhaszonbérleti szerződés alapján a perbeli ingatlanra vonatkozóan a haszonbérlet időtartama 1993. január 1. napjától 2042. december 31. napjáig terjedő határozott időre szólt.

A felperes a 2015. december 7. napján lebonyolított nyilvános árverésen történt licitálást követően, a 2016. április 25-én létrejött adásvételi szerződés alapján megszerelte a perbeli ingatlan kizárólagos tulajdonjogát, amelyvel az ingatlan-nyilvántartásba 2016. november 2. napjával bejegyezték. Ezt követően a felperes a haszonbérleti szerződést a Fétv. 60. § (5) bekezdésére hivatkozással 2017. december 31. napjával felmondta. A Fétv. 60. § (5) bekezdése felmondási jogot biztosít arra az esetre, ha a haszonbérleti szerződés időtartama meghaladja a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) 44. §-ában meghatározott 20 éves időtartamot.

Az alperes álláspontja szerint a Ptké. 53/C. §(2) bekezdésében írtak szerint a szerződésátruházással új szerződés jött létre a szerződésbe belépő felperes és közte. A hivatkozott jogszabályi rendelkezés novációt alkalmaz, amelynek lényege, hogy az eredeti szerződés megszűnik, és a felek akaratának megfelelő új kötelelem hatályos. Ennek eredményeként a felek között 2016-ban új szerződés jött létre, így nem alkalmazható a Fétv. 60. §(5) bekezdésében írt rendelkezés, az ugyanis csak a termőföldekről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: Tft.) hatálybalépése (1994. július 27.) előtt megkötött haszonbérleti szerződésekre vonatkozik.

3.3.2.1. Az első- és másodfokú ítélet

Az elsőfokú bíróság helyt adott a felperes keresetének. A perben nem volt vitatott, hogy szerződésátruházásra került sor. Az elsődleges kérdést elsősorban a szerződésátruházás jellege, valamint a Ptké. 53/C. §-ának értelmezése képezte. Ezzel kapcsolatban az ítélet indokolása rámutatott, hogy a Ptké. 50. § (1) bekezdése a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelemekekkel kapcsolatos, de a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre és megtett jognyilatkozatokra a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit rendelte alkalmazni. A jogszabályon alapuló szerződésátruházás tehát csak a Ptk. hatálybalépését követően létrejött szerződésekre volt alkalmazható, ezért volt szükséges utóbb beilleszteni a Ptké.-be annak 53/C. §-át, amely értelmében a jogszabályon alapuló szerződésátruházás szabályait az 1959-es Ptk. hatálya alatt kötött szerződésekre is alkalmazni kell, ha a szerződésátruházás a Ptk. hatálybalépését követően következik be.

Figyelemmel a Fétv. megalkotásának céljára, az elsőfokú bíróság arra a megállapításra jutott, hogy szerződésátruházás esetén – a jogutódlás szabályainak megfelelően – a korábban létrejött szerződés változatlan tartalommal

⁸⁷ [16] bekezdés, hivatkozással a Ptk. 6:356. §-a folytán alkalmazandó 6:340. § (2) bekezdésére.

⁸⁸ [16] bekezdés.

⁸⁹ [16] bekezdés.

fennmarad. Ennek következtében a perbeli szerződés megkötésére 1992-ben, azaz a Tft. hatálybalépése előtt került sor, így az a Fétv. 60. § (5) bekezdése alapján felmondással megszüntethető.

Az elsőfokú ítéletet a másodfokú bíróság érdemben helyesnek találta, ezért azt helybenhagyta.

3.3.2.2. A felülvizsgálati ítélet

A jogerős ítélet ellen az alperes által előterjesztett felülvizsgálati kérelem apropóján a Kúria részletes, a vonatkozó jogirodalmat is feldolgozó ítéletben fejtette ki az álláspontját.

Kiindulópontként rögzítette a felülvizsgálati ítélet, hogy a perbeli tényállásra a Ptk. 6:356. § utaló szabálya folytán, amely alapján eltérő rendelkezés hiányában a haszonbérletre a Ptk. bérletre vonatkozó szabályait kell alkalmazni, a Ptk. 6:340. § (2) bekezdése alkalmazandó. E rendelkezés alapján a haszonbérleti szerződésből fakadó jogok és kötelezettségek tekintetében az új tulajdonos lép a haszonbérbeadó helyébe. E jogszabályi rendelkezésekre figyelemmel egyértelműen jogszabály alapján következett be a haszonbérleti szerződés alanyai körében a haszonbérbeadói pozícióban az alanyváltozás, amelyre tekintettel a Ptk. 6:211. §-nak megfelelően a szerződésátruházás szabályait kell alkalmazni.

A Kúria elsőként azt vizsgálta, hogy a Ptk. szerződésátruházásra vonatkozó szabályai rögzítik-e, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházás folytán az eredeti szerződés megszűnne és új szerződés jönne létre. Ilyen rendelkezést a Kúria álláspontja szerint a Ptk. nem tartalmaz, és nem vonható ilyen következtetés önmagában az alanyváltozásból, illetve a jogok, kötelezettségek átszállásából sem.

Az értelmezési nehézséget a Kúria álláspontja szerint nem a Ptké. 53/C. § (1) bekezdése jelenti, amely átmeneti szabályként azt rögzíti, hogy a Ptk. hatálybalépése előtt megkötött szerződésekben történő, jogszabályon alapuló jogutódlás esetén a Ptk. szerződésátruházásra irányuló szabályai alkalmazandóak. A probléma a Ptké. 53/C. § (2) bekezdéséből fakad, amely – a Ptk.-tól eltérően – rögzíti, hogy jogszabályon alapuló szerződésátruházás esetén a szerződésből kilépő és a szerződésben maradó fél tekintetében a szerződést megszüntnek, a szerződésbe belépő és a szerződésben maradó fél tekintetében pedig a szerződést az átszálló valamennyi jog és kötelezettség vonatkozásában a jogszabály rendelkezése alapján létrejött új szerződésnek kell tekinteni.

Ezt követően a Kúria, utalva arra, hogy a jogalkotó az AB határozatban rögzített kötelezettségének nem tett eleget, az alábbi értelmezési szempontok szerint vizsgálta a Ptké. 50. §-át.

Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkére, a Kúria elsőként a Ptké. preambulumát és a törvényjavaslat indokolását vizsgálta meg. Megállapította, hogy a Ptké.-nek preambuluma nincs, a törvényjavaslat indokolása pedig csupán a normaszöveget ismétli meg. E szempontok tehát nem szolgálnak támpontul az értelmezés során, így a Kú-

ria – helyesen – a Ptk. és a Ptké. viszonyából, funkciójából kiindulva közelítette meg a kérdést:

„A Ptk. és a Ptké. viszonyából kiinduló elemzés során nem hagyható figyelmen kívül, hogy a Ptké. funkcióját tekintve a Ptk. hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezéseket tartalmaz, amelyekhez képest a Mód. tv. által megállapított 53/C. § (2) bekezdése valójában a szerződésátruházás lényegi tartalmának a Ptk. szabályaival szemben álló, azokból le nem vezethető megfogalmazását adja, s mint ilyen a Ptké. fenti funkciójától idegen. Miután a Ptké. a Ptk. hatálybalépését segítő jogszabály, következésképpen nem tartalmazhat olyan normát, amely a Ptk. tételes szabályát írja felül. Kiemelendő, hogy a Ptké. vizsgált rendelkezése nem átmeneti szabály és nem is felhatalmazó vagy hatályon kívül helyező rendelkezés, hanem olyan – tételes jogi – szabályt tartalmaz, amely nem értelmezhető átmeneti szabályként. E körben fontos utalni arra, hogy a jogalkotó – a fentebb írtak szerinti, a Mód. tv. „idem per idem” típusú indokolásával – nem adta érdemi indokát a Ptké. alapvető jelentőségű módosításának azon kívül, hogy az általános indokolásában írtak szerint a haszonbérleti jogviszonyokat „még hatékonyabban” kívánja rendezni. (Megjegyzendő, hogy a hatékonyság nem jogi fogalom.)”

Emellett a Kúria hivatkozott a Ptk. értelmezési alapelveire is, amely „nem hagy kétséget afelől, hogy az egyes jogszabályok alkalmazása nem vezethet a Ptk. rendelkezéseivel ellentétes eredményre és nem fordulhat szembe a Ptk. – mint a polgári anyagi jog kódexe – egészének céljával.”

Mindezekre figyelemmel a Kúria álláspontja szerint az a jogértelmezés látszik az Alaptörvény 28. cikkének és a Ptk. 1:2. § (2) bekezdése szerinti értelmezési alapelvnek egyaránt megfelelni, amely a szerződésátruházást nem új szerződésként, hanem a folytonos jogviszony alanyaiban bekövetkező változásként jogutódlásnak tekinti.

3.3.2.3. Megjegyzések a felülvizsgálati ítélet indokolásához

Mindenekelőtt azt szükséges előrebocsátani, hogy a felülvizsgálati ítélet indokolása kiemelkedően színvonalas. A Kúria egy olyan kérdésben hozott részletes és elegáns indokolás alapján ítéletet, amelyre két, egymásnak alapjaiban ellentmondó norma tartalmaz rendelkezést. Külön dicséretes, hogy a Kúria ítélete a vonatkozó jogirodalmat is feldolgozta.

A Kúria ítéletének több pontja utal arra, hogy az Alkotmánybíróság rögzítette: nem kíván állást foglalni abban a dogmatikai kérdésben, hogy jogutódlást (másképpen fogalmazva a kötelelem fennmaradását) vagy novációt (a felek közötti korábbi szerződés megszűnését és új szerződés létrehozását) eredményez-e a szerződésátruházás, figyelemmel arra, hogy magának a novációnak a fogalma sem tisztázott a jogirodalomban, és ebben a kérdésben a magánjogi jogtudomány is megosztott. Ennek alapján a Kúria úgy tekinti, hogy e kérdésében szabadon, az AB határozat által nem befolyásolva alakíthatja ki az álláspontját.

A Kúria azonban az AB határozat [72] bekezdésének csak az első felét idézi. Az idézett bekezdés második fele a következőképp szól: „A jogalkotó ugyanakkor ezt a dogmatikai kérdést eldöntötte, amikor erre a szerződéses konstrukcióra novációként tekint, amelyet az igazságügyi miniszter az Alkotmánybíróság megkeresésére adott jogi véleményében megerősített. A támadott Ptk.-beli értelmezést a jogalkalmazó szerveknek tehát magukra nézve irányadónak kell tekinteniük. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor hangsúlyozza, hogy a nováció jogi természetére vonatkozóan sem a Ptk., sem a Ptké. nem tartalmaz kifejezett rendelkezést.” E tekintetben tehát csúsztat a Kúria, amikor azt állítja, hogy a kérdésben szabadon dönthet anélkül, hogy a döntésével az Alkotmánybíróság határozatával konfrontálódna.

A jogalkalmazói cél azonban álláspontunk szerint helyes. Ahogy arra fent is utaltunk, az Alkotmánybíróság csak azt a kérdést döntötte el, hogy novációt eredményez-e a jogszabályon alapuló szerződésátruházás. Kellően rugalmas jogértelmezéssel azonban – a Ptk. kapcsán kifejezetten megfogalmazott jogalkotói szándéka tekintetével – a nováció ellenére lehetne ugyanarra az eredményre jutni, mint nováció hiányában. Azaz a Kúria megállapíthatta volna, hogy a szerződésbe belépő fél helyzete – az új szerződés ellenére – mindenben azonos a korábbi szerződő fél helyzetével.

3.3.3. Pfv. 21.277/2018/6.

A Kúria Pfv. 21.277/2018/6. számú felülvizsgálati ítéletében azt vizsgálta, hogy az Fétv. felmondási szabálya mennyiben alkalmazható szerződésátruházás esetén.

A perbeli tényállás szerint a felek 50 évre kötöttek haszonbérleti szerződést. A haszonbérbeadó oldalán a szerződés fennállása alatt jogutódlás következett be, amikor – a fent ismertetett tényálláshoz hasonlóan – a felperes megszerezte a perbeli ingatlan tulajdonjogát. A felperes a Fétv. 60. § (5) bekezdése alapján 60 napos felmondási idővel felmondta a haszonbérleti szerződést. Mivel a felmondást a haszonbérelő nem vette tudomásul, a tulajdonos pert indított a haszonbérelővel szemben, amelyben kérte a felmondás érvényességének a megállapítását, valamint arra hivatkozással kérte a haszonbérleti szerződés érvénytelenségének a megállapítását, hogy az jogszabályba ütközik, mivel a haszonbérlet tartama meghaladja a Földforgalmi tv. 44. § (1) bekezdésében írt maximális időtartamot. A per tárgya tehát az volt, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházással új szerződés jött-e létre, és ha igen, akkor élhet-e a jogutód azzal a felmondási joggal, ami a jogutódlás időpontjában megkötött szerződés alapján már nem illette volna meg, továbbá, ha a jogutódlás új szerződés, lehet-e arra hivatkozni, hogy a régi és az új szerződés időtartama összeszámítva meghaladja a jogszabályban rögzített maximális időtartamot.

Az elsőfokú ítélet arra az álláspontra helyezkedett, hogy a jogutódot megilleti az eredeti szerződés alapján gyakorolható felmondási jog, így megállapította a felmondás érvényességét. Az indokolásban abból indult ki, hogy

az alanyváltozás a Ptk. 6:340. § (2) bekezdése szerint törvény erejénél fogva eredményez alanyváltozást a bérbeadói pozícióban. A Földforgalmi tv. 44. §-a meghatározza azt a maximális időtartamot, amelyre haszonbérleti jogviszony létrejöhet. „Jogszabály alapján nem keletkezhet érvénytelen rendelkezést tartalmazó, sarkalatos törvényben megfogalmazott tilalomba ütköző jogviszony. Ebből következően [...] a bérbeadói pozícióban történt alanyváltozással nem jöttek létre új haszonbérleti szerződések a felperes és az alperes között, így nincs helye a szerződésátruházásra vonatkozó szabályok alkalmazásának. A felek közötti haszonbérleti szerződést így 1994. július 27. napja előtt kötöttnek kell tekinteni, amit a felperes felmondhatott a Fétv. 60. § (5) bekezdése alapján.”⁹⁰ A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta, de az ítélet indokolásán változtatott. A felülvizsgálati ítélet arra mutatott rá – kifejezetten felhívva a BH2020. 106. számon közzétett ítéletet –, hogy a Ptké. 53/C. § (2) bekezdése alapján a haszonbérbeadó személyében bekövetkező jogutódlás esetén a haszonbérbeadó jogutódja és a haszonbérelő között új szerződés jön létre a régi szerződés megszűnése mellett. A Kúria azonban – vélhetően annak érdekében, hogy a Földforgalmi tv.-ben rögzített maximális időtartam a szerződés érvényességének ne képezze akadályát – arra hivatkozott, hogy a Földforgalmi tv. 44. §-ában rögzített maximális időtartam nem alkalmazandó abban az esetben, „amikor jogszabály rendelkezése alapján kell a haszonbérleti szerződést – kizárólag az alanycsere miatt – új szerződésnek tekinteni”. A Kúria tehát – ahogy arra fent javaslatot tettünk – formálisan nem vonta kétségbe, hogy a Ptké. 53/C. § alapján novációra kerül sor, de biztosította, hogy érdemben mégis olyan helyzet jöjjön létre, amely a Ptk. céljával áll összhangban, azaz a jogszabályban rögzített időtartam tekintetében jogutódnak – és nem új szerződő félnek – tekintette az ingatlan vevőjét.

A felmondási joggal kapcsolatban a felülvizsgálati ítélet arra mutatott rá, hogy a Ptk. hatálybalépését megelőzően a Fétv. 60. § (5) bekezdése kifejezett szabállyal felmondási jogot biztosított a haszonbérbeadó jogutódlának az 1994. július 27-e előtt létrejött haszonbérleti szerződés esetén. A Kúria – helyesen – arra mutatott rá az ítéletében, hogy a Ptk. szerint „a szerződésátruházás lényege, hogy a szerződésbe belépő fél a szerződésből kilépő fél szerződési pozíciójába lép be”. Mivel a jogelődöt megillette felmondási jog, így a felmondási jogot a szerződésbe belépő fél is jogosult kell, hogy legyen gyakorolni. A Kúria arra is hivatkozott, hogy „[az] Fétv. 60. § (5) bekezdésének célja, hogy a szerződő felek a szerződéses kapcsolatukat az időközben megváltozott körülményekhez és a hatályos jogszabályokhoz igazíthassák. E céllal ellentétes lenne, ha a haszonbérbeadói jogosultságok teljes körű megszerzése ellenére a felmondás jogával nem élhetne az a haszonbérbeadó, aki a dolog tulajdonjogának megszer-

⁹⁰ Kúria Pfv. 21.277/2018/6.

zésével lépett be a haszonbérleti szerződésbe, s kizárólag az alanycsere miatt lett új haszonbérleti szerződés haszonbérbe adója.”

3.4. ÚJABB INDÍTVÁNY

Figyelemmel arra, hogy a jogalkotó az AB határozatban megállapított mulasztást nem orvosolta, valamint arra, hogy egységes bírósági gyakorlat a kérdésben nem alakult ki, 2021 márciusában a Győri Ítéltábla – a Fétv. fentiekben már ismertetett rendelkezéseivel kapcsolatos perben – újra az Alkotmánybírósághoz fordult a Ptké. 53/C. §-ával összefüggésben. Az indítvány szerint a Ptké. 53/C. § (1) és (2) bekezdése sérti Magyarország Alaptörvényének B) cikk (1) bekezdését, C) cikk (1) bekezdését, a XIII. cikk (1) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) bekezdését és a 24. cikk (1) bekezdését.⁹¹

A Győri Ítéltábla indítványában kifejtette, hogy a perek illetékességi viták miatti elhúzódása következtében „[a] Ptké. 53/C. §-ából fakadó, az Alkotmánybíróság által is megállapított jogbizonytalanság a jogviták észszerű időn belül történő elbírálását jelentős mértékben és indokolatlanul akadályozza.”⁹²

Ezen túlmenően, a Győri Ítéltábla – a Kúria joggyakorlatának ellentmondásaira rámutatva – kifejti, hogy „a kiszámíthatatlan szabályozás sérti az érintettek tulajdonhoz való jogát, valamint a jogbiztonság erodálása által kiszámíthatatlanná teszi a jogszabályi környezetet és a bírói ítélezést egyaránt. A bizonytalan, kiszolgáltatott helyzet által sérül tehát a bizalomvédelem és a szerzett jogok tiszteletben tartása is”.⁹³ Végül az indítvány arra mutat rá, hogy „Az éveken át tartó jogalkotói mulasztás miatt kényszerült a bírói gyakorlat arra, hogy értelmezéssel pótolja a jogalkotói hiányosságot, az ennek eredményeként született ellentmondó döntések azonban nem csökkentették, hanem inkább növelték a jogbizonytalanságot. A 22/2018. (XI. 20.) AB határozatban rögzítettek túl tovább sérült ezáltal a jogállamiságnak és az abból levezetett jogbiztonságnak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében rögzített alapelve.”⁹⁴

Az indítványról az Alkotmánybíróság a kézirat lezárásáig nem döntött.

4. Megjegyzések a kialakult helyzethez

Kétségtelen, hogy a szerződésátruházásra vonatkozó Ptké.-beli szabályok komoly jogbizonytalanságot okoztak. Egyrészt, ahogy arra fent utaltunk, önmagában a Ptké. 50. §-ának az értelmezése számos kérdést vet fel. A Ptké. jogszabályon alapuló szerződésátruházásra vonatkozó 53/C. §-a azonban tovább ront a helyzeten. Ahogy arra

Czine helyesen hívja fel a figyelmet, a Ptké. vizsgált rendelkezése nem a Ptké.-ban rendezendő kérdést szabályoz, hiszen a jogszabályon alapuló szerződésátruházás joghatását meghatározó rendelkezés nem átmeneti szabály, hanem a szerződésátruházás lényegét meghatározó norma.⁹⁵ További probléma, hogy ez a norma látványosan eltér a Ptk. szerződésátruházásra vonatkozó szabályától. E szabályra tekintettel nehéz egyértelmű választ adni arra a kérdésre is, hogy a szerződésen alapuló szerződésátruházásra milyen szabályok szerint kerülhet sor.

Nem volt meglepő tehát, hogy a Kúria az Alkotmánybírósághoz fordult a helyzet rendezése érdekében. A Kúria indítványa – amely számos okból állította a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének alaptörvény-ellenességét – összegezve arra mutatott rá, hogy a rendelkezés a földhaszonbérleti szerződéseken túl valamennyi jogszabályon alapuló szerződésátruházásra kiterjed, a jogalkotó azonban elmulasztotta végiggondolni, hogy a nováció ezen jogviszonyokban milyen hatással van. Az indítvány hivatkozik például arra, hogy nem adható egyértelmű válasz például arra, hogy hogyan alakulnak a szavatossági jogok abban az esetben, ha az eladó jogi személy oldalán kerül sor alanyváltozásra.⁹⁶ Helyesen mutat rá Hörchneré Marosi Ildikó a különvéleményében, miszerint sajnálatos, hogy az Alkotmánybíróság ezen aggályokra nem reagált. Még inkább problematikus, hogy az Alkotmánybíróság ahelyett, hogy a Ptké. vizsgált rendelkezését megsemmisítette volna, csupán – a valódi problémát fel nem ismerve és így meg nem oldva – a jogszabály rendelkezésén alapuló szerződésátruházás részletszabályainak a megalkotására hívta fel a jogalkotót. A probléma azonban, ahogy arra a fentiekben részletesen rámutattunk, nem a részletszabályok hiányából, hanem abból fakadt, hogy a Ptk. szabályainak egy minden érthető ok nélkül meghatározott speciális körben ellentmond a Ptké. Mindezek fényében talán kevésbé meglepő, hogy az Alkotmánybíróság által tűzött határidő két éve eltelt, a jogalkotó azonban kísérletet sem tett a helyzet rendezésére.

Az Alkotmánybíróság határozata alapján a bírói gyakorlat – ahogy azt a fent hivatkozott jogesetek jelzik – komoly problémával találta szemben magát. A Ptké. szigorú értelmezése esetén a bíróságoknak nem csupán azt kellene elfogadniuk, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházás nováció, de vélhetően azt is, hogy – mivel a felek között új szerződés jön létre – a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél között létrejövő szerződés kapcsán vizsgálni kellene a jogutódlás időpontjában a szerződésben foglalt feltételek érvényességét, a szerződésben rögzített határidők újratekintését. Ahogy az itt vizsgált ítéletek jelzik, a bíróságok – jellemzően – arra törekednek, hogy az Alkotmánybíróság határozatával formálisan összhangban álló, de az adott ügyben mégis méltányos, a szerződésátruházás céljára, funkciójára figyelemmel lévő ítéletek születessenek.

⁹¹ Győri Törvényszék 2.Pf.20.423/2020/4. számú végzés, AB ügyszám: III/00859/2021.

⁹² Indítvány 9. o.

⁹³ Indítvány 11. o.

⁹⁴ Indítvány 11. o.

⁹⁵ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat [105] bek.

⁹⁶ Indítvány 50. pont.

A probléma kezelése érdekében célszerű a felmerült problémákat különválasztani. A problémák első köre azal függ össze, hogy a bíróságok hogyan tudnak az Alkotmánybíróság határozatának a fényében helyes ítéleteket hozni. Ezen túlmenően azonban további probléma, hogy a Ptk. hatálybalépése óta megjelent álláspontok jól mutatják, hogy a jogirodalom adós a szerződésátruházás dogmatikai működésének vizsgálatával.

A bírói gyakorlatban jelentkező problémák kezeléséhez nem szükséges feltárni a szerződésátruházás dogmatikáját, működési mechanizmusát. Függetlenül ugyanis attól, hogy a szerződésátruházást novációnak, szerződésmódosításnak, az engedményezés és a tartozásátvállalás vegyítésének vagy *sui generis* ügyletnek tartjuk-e, kétség sem férhet ahhoz, hogy szerződésátruházás esetén a felek nem kívánnak új jogviszonyt létrehozni. A felek célja szerződésátruházás esetén épp ugyanaz, mint az engedményezés vagy a tartozásátvállalás esetén: az egyik szerződő fél szerződési pozícióját oly módon átruházni a jogutódra, hogy a szerződésből kilépő fél jogai és kötelezettségei megszűnnek, ezzel egyidejűleg pedig a szerződésbe belépő fél válik ezek alanyává. A különbség csupán annyi, hogy míg engedményezés vagy tartozásátvállalás esetén csak egyes követelésekben vagy tartozásokban kerül sor jogutódlásra (*singularis successio*), addig szerződésátruházás esetén a teljes szerződési pozícióban történik jogutódlás (*universalis successio*). Ha a jogalkotó nem orvosolja a kialakult helyzetet, akkor a bíróságoknak kell a jogegységesítés keretében egyértelművé tenni, hogy a szerződésátruházás jogutódlás.

Figyelemmel azonban az Alkotmánybírósági határozat *erga omnes* hatályára,⁹⁷ a bíróságok jelenleg kötve vannak ahhoz, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházás novációt eredményez. Az Alkotmánybíróság határozata azonban – szerencsére – nem tartalmaz olyan megállapítást, amelynél fogva a bíróságok a szerződésen alapuló szerződésátruházást novációként lennének kénytelenek kezelni. Amikor a kialakult helyzet megoldásában gondolkozunk, fontos azt is figyelembe venni, hogy a nováció tartalmát az Alkotmánybíróság nem határozta meg. A határozat kifejezetten utal e körben arra, hogy „a novációnak a fogalma [nem] tisztázott a jogirodalomban és ebben a kérdésben a magánjogi jogtudomány is megosztott”.⁹⁸ A bíróságok tehát csupán ahhoz vannak kötve, hogy a jogszabályon alapuló szerződésátruházás nováció, azaz az eredeti szerződés megszűnése és új szerződés létrehozása, ezen túlmenően azonban a nováció tartalmát a bíróságok a jogértelmezés módszereivel szabadon határozhatják meg. Ennek során indokolt lenne figyelemmel lenni arra, hogy a Ptk. miniszteri indokolása egyértelművé tette, hogy a szerződésátruházás jogutódlás.⁹⁹ A jogutódlás tényéből szükségszerűen következik, hogy a jogutód a jogelőd pozíciójába lép. Függetlenül tehát attól,

hogy a szerződésátruházással új szerződés jön létre, a bíróságok a rendszertani értelmezés alapján kimondhatnák, hogy ez a szerződés mindenben a régi szerződés folytatása. Ezáltal biztosítható lenne a Ptk. 53/C. § (2) bekezdése által szabályozott esetek tekintetében is a koherens, Ptk.-val összhangban álló értelmezés. Ez a megoldás nem csupán azt jelentené, hogy a jogok és a kötelezettségek olyan tartalommal szállnak át a szerződésbe belépő félre, ahogy azok a jogutódlás pillanatában a jogelődöt megillették. Ezen túlmenően azt is jelentené, hogy a szerződés tartalma is változatlan marad: ha tehát például a szerződés alapján valamely határidő (pl. elévülés, felmondás, szavatosság, jótállás) már megindult, akkor a határidő a nováció ellenére nem indul újra.

Ez a megoldás reményeink szerint vezasz ad a bírói gyakorlatban eddig felmerült kérdésekre: a korábbi érvényes illetékességi kikötés a szerződésátruházás esetén érvényes marad, a jogszabályokban vagy a szerződésekben rögzített határidők nem indulnak újra stb.

Ha ezeket a kérdéseket a bíróságok – például jogegységi határozattal – kezelik, akkor a jogalkotó késlekedése akár előnyünkre is válhat. Így ugyanis idő nyílik arra, hogy – ahogy arra Pokol is utal¹⁰⁰ – alapjaiban végiggondoljuk, hogy mi is az a szerződésmódosítás. E dogmatikai tisztázás vezethet el oda, hogy megvizsgáljuk, helyesek-e a Ptk. szerződésátruházásra vonatkozó szabályai.

5. Utószó

A kézirat lezárását követően tette közzé a Kúria a 7/2021. PJE határozatát, amelyben a Ptk. 53/C. §-ával kapcsolatos kérdéseket vizsgálta. A PJE abból indult ki, hogy a Ptk. 53/C. §-a 2016. január 6-án lépett hatályba.¹⁰¹ „Az új szabály a Jat. 15. § (1) bekezdése értelmében a hatálybalépése után, tehát 2016. január 6-án vagy azt követően jogszabály rendelkezése alapján bekövetkező szerződésátruházások esetében alkalmazható.”¹⁰²

2016. január 6-át megelőzően mind a szerződésen, mind a jogszabály rendelkezésén alapuló átruházás jogutódlásnak minősül és arra az 1959-es Ptk. irányadó.¹⁰³ 2016. január 6-tól a szabályozás különválik aszerint, hogy a szerződésátruházás szerződésen vagy jogszabály rendelkezésén alapul-e. Ha az 1959-es Ptk. hatálya alatt létrejött szerződés átruházására a felek háromoldalú szerződése alapján kerül sor, arra 2016. január 5. után is az 1959-es Ptk. irányadó.¹⁰⁴ Ha azonban az átruházásra jog-

¹⁰⁰ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat [120] bek.

¹⁰¹ Lásd a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény és a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény módosításáról szóló 2015. évi CCXX. törvény 4. §-át.

¹⁰² 7/2021. PJE [38] bek.

¹⁰³ 7/2021. PJE [39] bek.

¹⁰⁴ 7/2021. PJE [39] bek.

⁹⁷ Abtv. 39. § (1) bek.

⁹⁸ 22/2018. (XI. 20.) AB határozat, Indokolás [72] bek.

⁹⁹ Lásd a T/7971. számú törvényjavaslat indokolásának 606. oldalát.

szabály rendelkezése alapján kerül sor 2016. január 5. után, akkor az átruházásra nem az 1959-es Ptk., hanem a Ptk. rendelkezései irányadóak.¹⁰⁵ A Ptké. 53/C. §-a tehát csak arra a szerződésátruházásra vonatkozik, amelyre jogszabály rendelkezése folytán, 2016. január 5-ét követően került sor.

E szerződésátruházás joghatása kapcsán a Kúria tudomásul vette, hogy az novációnak minősül,¹⁰⁶ azonban a fent általunk is javasoltakkal összhangban a Kúria arra jutott, hogy „[a] nováció konkrét tartalmát, joghatásait azonban az Alkotmánybíróság nem határozta meg, és a jogalkotó sem alkotta meg azokat a külön szabályokat, amelyek alapján ezek a joghatások, illetőleg a Ptk. szerződésátruházási szabályainak és a Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének egymáshoz való viszonya egyértelműen megállapítható lenne.”¹⁰⁷ A Kúria ezért a joghatásokat a szerződésértelmezés általános szabályai alapján határozta meg. Ennek során a Kúria mindenekelőtt annak tulajdonított jelentőséget, hogy a Ptk. szerint a szerződésátruházás „a jogviszony folytonosságának fennmaradásával jogutódlást eredményez”.¹⁰⁸

A PJE észlelte, hogy a Ptké. vizsgált rendelkezése elentmondásos, mivel egyidejűleg utal a Ptk.-ra, amely jogutódlásnak tekinti a szerződésátruházást és rögzíti, hogy a szerződésátruházás nováció. A Kúria a Ptk. értelmezési alapelveire figyelemmel hangsúlyozza, hogy „[a] Ptké. alkalmazása [...] nem vezethet a Ptk. rendelkezéseivel ellentétes eredményre, hanem éppen a Ptk. szabályainak érvényesülését kell biztosítani.”¹⁰⁹ Mindezek alapján a PJE arra a következtetésre jutott, hogy a Ptké. 53/C. § hatálya alá tartozó szerződésátruházás esetén is jogutódlás valósul meg. „A Ptké. 53/C. § (2) bekezdésének novációs hatása a hatálya alá tartozó szerződésátruházásoknál alapvetően abban jelentkezik, vagyis a szerződést a szerződésben maradó és a szerződésbe belépő fél tekintetében amiatt, illetve abból a szempontból kell új szerződésnek kell tekinteni, hogy a szerződésre alkalmazni kell a Ptk. szabályait és a kapcsolódó egyéb anyagi jogi szabályokat, annak ellenére, hogy az eredeti szerződést korábban kötötték meg.”¹¹⁰

Azzal, hogy a PJE kimondta, a szerződésátruházás jogutódlás, a gyakorlatban felmerült problémák zöme kezelhetővé válik. Ahogy arra a PJE is utal, a szerződés időtartama a szerződésátruházással nem kezdődik újra, az átruházás nem vezet az elévülés megszakadásához, az egyéb határidők sem indulnak újra,¹¹¹ és az illetékességi kikötés hatálya is kiterjed a jogutódlásra.¹¹²

A PJE azon alapul, hogy a szerződésátruházás mind az

1959-es Ptk., mind a Ptk. alapján jogutódlás. Ahhoz azonban, hogy a Ptké. 53/C. § hatálya alá tartozó szerződésátruházásokra ez kimondható legyen, meg kellett határozni, hogy mit is jelent a nováció. E körben a nehézséget az okozta, hogy a polgári jogi terminológia szerint a nováció és a jogutódlás kölcsönösen kizárják egymást. A Kúria ezért, hogy ezt a gordiuszi csomót átvágja, úgy foglalt állást, hogy a nováció csupán azt jelenti, hogy „a szerződésre alkalmazni kell a Ptk. szabályait és a kapcsolódó egyéb anyagi jogi szabályokat, annak ellenére, hogy az eredeti szerződést korábban kötötték meg.”¹¹³ Annak érdekében, hogy ez a konklúzió levonható legyen és a Ptké. rendelkezése a legszűkebb körre vonatkozzon, a Kúria két fontos megállapítást tett: a Ptké. 53/C. § hatálya csak a 2016. január 5-ét követő átruházásra terjed ki, és a Ptké. által nem érintett körben az 1959-es Ptk. hatálya alatti szerződések Ptk. hatálya alatti átruházására az 1959-es Ptk. irányadó. A PJE mindkét megállapítása problematikus.

A PJE a Jat.-ból vezeti le, hogy az 53/C. §-a csak a 2016. január 5-ét követő átruházásokra terjed ki. Ez az okfejtés azonban nincs figyelemmel arra, hogy a Ptké.-módosítás miniszteri indokolása kifejezetten rögzíti, hogy a rendelkezés pusztán értelmező jellegű. A miniszteri indokolásból ezért inkább az következik, hogy a Ptké. 50. §-a alapján már 2014. március 15-től novációt eredményezett a szerződésátruházás.

Ahogy arra a fenti 3.1.2 fejezetben kitértünk, a Ptké. 50. §-ának az értelmezése problematikus. A PJE a Ptké. 50. § (1) bekezdésének szó szerinti értelmezése alapján jut arra a megállapításra, hogy az 1959-es Ptk. hatálya alatt létrejött jogviszonyok átruházására – a Ptké. 53/C. §-ában foglalt esettől eltekintve – az 1959-es Ptk. irányadó. Ez a megállapítás nem csupán a szerződésátruházás kérdése szempontjából jelentős. Vélhetően ugyanezt az álláspontot tartja helyesnek a Kúria követelések átruházása esetén is. Mivel a PJE e kérdésre nem helyez hangsúlyt, számos kérdés merülhet fel azzal kapcsolatban, hogy mi lesz ennek az értelmezésnek a következménye más jogviszony esetén. Csupán példaként: ha az 1959-es Ptk. hatálya alatt létrejött szerződés biztosítékaul a Ptk. hatálybalépését követően nyújtanak személyi biztosítékot, akkor a biztosítéki szerződésre az 1959-es Ptk. szabályai lesznek irányadóak, mivel a szerződés a Ptk. hatálybalépésekor fennálló kötelemmel kapcsolatos?

A Kúria egy alapvetően elhibázott helyzetben hozott olyan határozatot, amely a gyakorlatban felmerült problémákat várhatóan képes lesz orvosolni. A PJE számos kérdést vet fel, amelyek önálló elemzést igényelnek. A fentiekben – terjedelmi korlátok okán – csupán néhány rövid, előzetes megjegyzést kívántunk tenni.

¹⁰⁵ 7/2021. PJE [39] bek.

¹⁰⁶ 7/2021. PJE [44] bek.

¹⁰⁷ 7/2021. PJE [45] bek.

¹⁰⁸ 7/2021. PJE [46] bek.

¹⁰⁹ 7/2021. PJE [49] bek.

¹¹⁰ 7/2021. PJE [50] bek.

¹¹¹ 7/2021. PJE [51] bek.

¹¹² 7/2021. PJE [51] bek.

¹¹³ 7/2021. PJE [50] bek.